YAZMA BECERİSİ AÇISINDAN ÖRNEK BİR KİTAP İNCELEMESİ

Tazegül DEMİR ATALAY*

Öz

Yazma becerisi ilkokuldan liseye kadar ders öğrenme ve öğretme süreçlerinin temelini oluşturan önemli bir dil becerisidir. Bu nedenle dersin temel materyali olan ders kitabında da yeterli oranda yer alması gerekmektedir. Bu durumdan hareketle araştırmada 2014-2015 eğitim öğretim yılında Kars Merkez ortaokullarında kullanılan Cem Web Ofset Yayınları Türkçe ders kitabı takımı, araştırmacı tarafından oluşturulan "Ders Kitaplarının Yazma Becerisi Açısından İncelenmesi Formu" kullanılarak incelenmiştir. Araştırmada döküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak şu tespitlere ulaşılmıştır: Yazma becerisi amaç ve kazanımlardan yazım kuralarına yönelik amaçları kazandırma yönünden yeterlidir. Noktalama amacı kazanımları öğrencilere kazandırılma yönünden yetersizdir. Yazma amaçlarından en çok tekrar eden amaçlar; "Yazım kurallarını uygulama" ve "Farklı türlerde metin yazmadır". Bildirme yazıları yazar kazanımı yoktur. "Kendini yazılı olarak ifade etme" ve "Kendi yazdıklarını değerlendirme" kazanımları yetersizdir. Yazma süreçleri açısından yazma öncesi, sırası ve sonrası etkinlikleri yetersizdir. Yazma türlerinden kontrollü yazma ve güdümlü yazma öğrenci çalışma kitabında ihmal edilmiş, öğretmen kılavuz kitabında yer almıştır. Tümevarım ve tümdengelim yazma türüne kılavuz ve çalışma kitaplarında yer verilmemiştir. Yazma becerisi ölçme değerlendirme açısından yetersizdir. Yazma değerlendirme formu yazma kazanımlarını ölçmede yetersizdir.

Anahtar Sözcükler: Yazma becerisi, Türkçe Dersi, Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı, Öğretmen Kılavuz Kitabı.

A SAMPLE BOOK WHICH REVIEW ON WRITING SKILLS

Abstract

Writing skill is a significant ability that make up the foundation of learning and teaching process from primary school to high school. Therefore, it should, sufficiently, be featured in the school book that is the basic material of lesson. From this point of view, in the study, school book series of Turkish by Cem Web Offset Publishing used in the central elementary schools in Kars have been studied by using "The Evaluation Form In The Sense Of Writing Skills Of School Books" constituted by the researcher in 2014-2015 school year. In the research, document review method has been utilised. As a result, these points have been achieved: writing skill is enough in terms of gaining the goals from purposes and attainments to writing rules. Punctuation aim is insufficient in terms of gaining students the attainments. Among the writing aims, "Application of writing rules" and "Script writing in different types" are the most repeated ones. There is no attainment for writer in script of statement. The attainment of "self-expression in written" and "self-evaluation of writing" is insufficient. Pre-writing, during writing and post-writing activities are insufficient in terms of writing process. From the types of writing, controlled writing and guided writing have been neglected in the student book, but featured in the teacher guidance book.

* Doç. Dr.; Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, tazeguldemir@gmail.com.

Inductive and deductive writing types have not been featured in guidance and school books. Writing skill is insufficient in terms of assessment and evaluation. The evaluation form of writing is insufficient in terms of assessing the attainments of writing.

Keywords: Writing Skill, Turkish Lesson, School Book, Student Book, Teacher Guidance Book.

1. Giriş

Ders kitapları öğretimde kullanılan temel materyallerdir. Özbay (2003) tarafından yapılan araştırmada öretmenlerin %94,44'ünün ders kitaplarını temel kaynak olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Bu özelliklerinden dolayı öğretim sürecinde çokça başvurulan önemli kaynaklardandır. Öğrenciler her bir disiplin için derli toplu bilgiyi ders kitaplarıyla edinirler (Demir, 2013). Türkçe derslerinde ise ders kitapları bilginin yanında beceri edinmeyi de sağlayan temel kaynaklar arasındadır. Çeçen ve Çiftçi'ye göre (2007) ders kitabı, Türkçe derslerinde öğrencilere temel dil becerilerini kazandırmak için önemli bir işleve sahiptir. Bu işlev, kitaplarda yer alan metinlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü Türkçe derslerinde bütün dil becerileri bu metinlerden hareketle hazırlanan etkinlikler yoluyla kazandırılmaya çalışılmaktadır.

2005 yılına kadar Türkçe derslerinde sadece bir kitaptan oluşan ders kitapları kullanılmaktaydı. Bu kitapların içinde hazırlık çalışmaları, okuma metinleri, metin altı soruları, metnin türüne ve yazarına ilişkin bilgiler ve dil bilgisi çalışmaları yer almaktaydı. 2005 yılında öğretim programları ve buna bağlı olarak ders içerikleri ve ders kitapları yapılandırmacı yaklaşımı temele alan köklü bir değişimle yenilenmiştir. Bu kapsamda ders kitapları takım hâlinde yapılandırılmış ve üç kitaptan oluşan bir özellik göstermiştir. Bu kapsamda kitap takımı, ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı olarak tasarlanmıştır.

Türkçe ders kitabında, temalar ve bu temalarda yer alan çeşitli sayıda okuma metinleri ve bu metinlerin anlaşılmasını destekleyen görsellere yer verilmiştir. Öğrenci çalışma kitabında ders kitabında yer alan metinden hareketle, Türkçe dersi öğretim programında bulunan amaçlar ve kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin temel dil becerilerini (okuma, dinleme, konuşma, yazma) ve dil bilgisi öğrenme alanını geliştirecek çeşitli etkinlikler, alıştırmalar, hazırlık ve ölçme değerlendirme çalışmaları ile uygulamaları yer almaktadır. Öğretmen kılavuz kitabı ise hem ders kitabını hem de öğrenci çalışma kitabını da kapsayan, geniş çaplı bir kitaptır. Kılavuz kitapta ayrıca, etkili öğretim yapılabilmesine fırsat veren, öğretmeni yönlendirecek yönergeler;

öğretim programında yer alan amaç ve kazanımlar, ek etkinlik ve ölçme değerlendirme uygulamaları bulunmaktadır.

Türkçe dersinde özellikle beceri geliştirme amaçlandığından ders kitaplarına büyük görev düşmektedir. Bu anlamda ders kitabı yazarlarına da ciddi sorumluluk yüklenmektedir. Ders kitaplarındaki metinlerin seçiminden öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin yaratıcı ve öğretici oluşuna, öğretmen kılavuz kitabındaki yönergelere kadar son derece hassasiyet gerektirmektedir. Çünkü beceri edinme sürece yayılarak gerçekleştirilebilecek, sürekliliği esas alan özel bir öğretimi gerektirir. Bu anlamda hem ders kitaplarının hem uygulayıcı konumundaki öğretmenlerin hem de ders kitabı yazarlarının bu bilinci kazanmış olmaları önemlidir. Nitekim Türkçe dersi öğretim programı hem öğretmenleri hem ders kitabı yazarlarını bağlayıcı bir özellik göstermektedir. Güzel ve Karadağ'a göre (2013, s. 45), İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar) (MEB, 2006) kazanımlar yoluyla öğrencilerin bilgi ve beceri edinmesini, tutumlar geliştirmesini ve değerler kazanmasını hedeflemektedir. Türkçe eğitimiyle bu düzeye ulaşılabilmesi için programın hedefleri olan kazanımların nitelikleri üzerinde dikkatle durulmalıdır. Programla hedeflenen düzey, kuşkusuz bireyin yaşamını güvenli, başarılı ve mutlu bir biçimde sürdürmesini sağlayacaktır. Ancak bu özelliklerin sonuç olarak elde edilebilmesi için öncelikle programın eksiksiz, uygulamada tereddüde yer bırakmayacak şekilde açık ve net olması gerekmektedir.

Türkçe dersinde kazandırılması gereken dil becerileri okuma, dinleme, konuşma ve yazmadır. Bu becerilerden yazma en son kazanılan ve dil becerileri açısından en son halkayı oluşturan özel bir beceridir.

Yazma, konuşma ile birlikte dil becerilerinin anlatma yönünü oluşturmaktadır. Yazı, insanların birbirleriyle iletişim kurmak için kullandıkları, dil denen sistemi, belli işaretlerle belirleyen ikinci bir sistemdir. Başka bir deyişle yazı, sözün resimleştirilmiş biçimidir (Özbay, 2007, s. 121). Yazma; duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılması; düşünceyi, duyguyu, olayı, tasarlananları, görülüp yaşananları yazı ile anlatmak; binlerce yılda oluşmuş şekil ve sembollerin uzun tekrarlar sonucu öğretilmesiyle duygu ve düşüncelerin kurallara uygun olarak ifade edilmesi becerisidir. Yazma; sadece olayları ya da etkinlikleri kaydetme yolu değildir, aynı zamanda onları anlamlandırmadır (Demirel, 1999, s. 59; Güleryüz, 2006; Mason ve Boscolo, 2000; Sever, 2004, s. 24; Özbay, 2007, s. 115). Yazma becerisi özellikle teknolojik gelişmenin hızla yaşandığı günümüz için temel bir ihtiyaç hâlini almıştır. Çünkü insanların duygu, düşünce, hayal ve görüşlerini sözlü olduğu kadar yazılı

ifade etmesi de teknolojik araçların bir getirisi olmuştur. Bu anlamda yazma becerisinin kendi ifade etmenin temel yollarından biri olduğu söylenebilir.

Yazma, dinleme, okuma, konuşmanın da olduğu dört temel dil becerisinin en son ve en zor kazanılanıdır. "Öğrenciler, dil becerileri içinde enerjilerinin çoğunu yazmak için harcarlar" (Schiller, 1954). Yazma becerisi; araştırmaya, eksiklerini tamamlamaya, yanlışlarını düzeltmeye yönelttiği için insanın bilgi kazanması, zihince olgunlaşması ve tutarlı düşünce alışkanlığı kazandırması (Gögüş, 1978, s. 235), eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmesi (Demirel, 2003), kişinin kendisini keşfetmesini sağlaması, öğrencilerin kendi bakış açılarını etkin bir biçimde yapılandırabilmeleri (Calhoun ve Haley, 2003), akademik başarıyı artıran ve bireylerin tüm yaşamları süresince kullanacakları önemli bir beceri olması bakımından eğitimde önemli bir yer tutar. Demir'e göre (2013b, s. 86) yazma becerisini mekanik olarak değil, eleştirel bir düşünme süreci olarak algılamak gerekir. Bunun için öğrencilerin dinledikleriyle okuduklarını iyi anlamaları ve beyinlerinde yapılandırmaları gerekmektedir. Yazma sürecine, beyinde yapılandırılmış bilgilerin gözden geçirilmesiyle başlanmaktadır. Öncelikle yazının amacı, yöntemi, konusu ve sınırları belirlenerek yazılacak bilgiler seçilmektedir. Seçilen bilgiler çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek yazılmaktadır. Bilgilerin doğru olarak yazılması, zihinsel becerilerin gelişimi ve düşünmeyle de ilişkilidir. "Yazma becerisi, öğrencilerin gözlem, hayal ve mantığa uygun düşünme gücünü; bilgiyi transfer etme, düşünceleri gözden geçirip düzenleme ve ana dilini kullanma becerisini gösterir" (Belet, 2008; Akyol, 2000). Bireyin yazma becerisini geliştirebilmek, bu beceriyi iyi düzeyde kazanabilmesini sağlamak ve yaşamı boyunca etkili bir şekilde kullanabilmesine imkân sağlamak için sürekli yazdırmak gerekmektedir (Demir, 2013b, s. 86).

Coşkun (2007, s. 56), yazma süreçlerini hazırlık, taslak oluşturma, düzenleyerek yazma, tashih, yayımlama ve paylaşım basamaklarıyla ifade etmiştir. Göçer (2010, s. 187) ise yazma becerisinin süreçlerini yazma öncesi, yazma ve yazma sonrası aşamaları olarak ifade etmiştir:

Yazma Öncesi: Konu hakkında ön bilgileri harekete geçirme. Amaç ve metnin yapısını belirleme. Metni planlama ve içeriğini tasarlama: Kullanacağı kelime, kavram ve düşünceleri belirleme; bilgileri sıralama, birleştirme, sınıflama, düzenleme ve kontrol etme.

Yazma: Taslak oluşturma ve metinleştirme: Cümleleri düzenleme, metni yapılandırma.

Gözden geçirme ve taslağı düzeltme: Metin bağlantılarını kurma, kullanılan sözcük ve cümlelerin kurallara uygunluğunu doğrulama. Paylaşma.

Yazma Sonrası: Metni değerlendirme: Yazma sürecini, bilgilerin amaçlara uygunluğunu ve (bütün olarak) yazıyı değerlendirme.

Türkçe öğretim programlarında yazma becerisinin yöntemlerine değinilmiş ve ortaya koyduğu amaç ve kazanımların çeşitli etkinliklerle bu yöntemler aracılığıyla gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar) (MEB, 2006) yazma becerisinde altı amaç 42 kazanım yer almaktadır. Yazma öğrenme alanının amaçları şunlardır:

1. Yazma kurallarını uygulama
2. Planlı yazma
3. Farklı türlerde metinler yazma
4. Kendi yazdıklarını değerlendirme
5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma
6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama

Türkçe öğretim programında yer alan yazma becerisi yöntemleri ise şöyle sıralanabilir (MEB, 2006): Not Alma, Özet Çıkarma, Boşluk Doldurma, Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma, Serbest Yazma, Kontrollü Yazma, Güdümlü Yazma, Yaratıcı Yazma, Metin Tamamlama, Tahminde Bulunma, Bir Metni Kendi Kelimeleriyle Yeniden Oluşturma, Bir Metinden Hareketle Yeni Bir Metin Oluşturma, Duyulardan Hareketle Yazma, Grup Olarak Yazma, Eleştirel Yazma.

Yazma sadece okul içindeki zamanda değil yaşam boyu gelişebilen, her disiplin gibi kendine özgü yöntemleri olan, teknolojinin –belki de diğer becerilere göre daha fazla- etkilediği, süreç sonunda değerlendirilmesi gereken ürünler ortaya koyan ve tüm bu unsurları düzenleyip, onlardan nasıl yararlanılacağı konusuna rehberlik eden bir öğretmene ihtiyaç duyulan bir beceridir. Nitekim Türkçe derslerinde yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik uygulamalarında öğrencilerin öğretmen rehberliğinde ve yeteri kadar zaman ayırarak etkinlikleri yapmaları gerekmektedir. Bu etkinliklerin de belli kriterleri sağlaması gerekmektedir. Öğrenci çalışma kitabında ve öğretmen kılavuz kitabında yer alan ek etkinliklerin incelenmesi de son derece önemlidir. Ders kitabı takımlarının yazma becerisi açısından incelenmesi aşağıdaki gibi yapılmalıdır.

Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları yazma becerisi açısından şu kriterler bakımından incelenmelidir:

ETKİNLİKLER	Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan amaç ve kazanımlar açısından incelenmesi
	Yazma tür ve yöntemlerinin incelenmesi
	Yazma süreçleri etkinlikleri açısından incelenmesi: *Yazma öncesi etkinlikleri açısından, *Yazma sırası etkinlikleri açısından, *Yazma sonrası etkinlikleri açısından incelenmesidir
	Yazınsal türlerin çeşitliliği ve yazma etkinliklerinin metin türü ile uyumu açısından incelenmesi
	Yazma dil becerisi etkinliklerinin öğrenci düzeyine uygunluğu açısından incelenmesi
	Yazma etkinliklerinin dil ve anlatım yönüyle incelenmesi
	Etkinliklerin yaratıcılık açısından incelenmesi
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Geleneksel değerlendirme yöntemleri açısından incelenmesi Açık Uçlu Sorular Kısa Cevaplı Sorular Çoktan Seçmeli Sorular Eşleştirmeli Sorular Doğru Yanlış Soruları
	Alternatif değerlendirme yöntemleri açısından incelenmesi Öz Değerlendirme Akran Değerlendirme Performans Görevleri Proje Görevleri Öğrenci Ürün Dosyaları Dereceli Puanlama Anahtarları Derecelendirme Ölçekleri Kontrol Listeleri Kavram Haritaları
DİL BECERİLERİ YLE İLİŞKİSİ	Yazma – dinleme
	Yazma - okuma
	Yazma – konuşma
	Yazma – dil bilgisi

2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 20002, s. 140-143).

3. Araştırmanın Bulguları

Örnek incelemede 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılında Kars Merkez ortaokullarında kullanılan Cem Web Ofset yayınları Türkçe ders kitabı takımı kullanılmıştır.

Cem Web Ofset yayınları Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı değerlendirilmiştir. Kitapta 6 tema, 37 alt tema bulunmaktadır.

Kitapta yer alan temalar şu şekildedir:

- Okuma kültürü
- Atatürk
- Millî kültür
- Zaman ve mekân
- Duygular
- Güzel sanatlar

3.1. Etkinlikler

3.1.1. Cem Web Ofset Yayınlarının Yazma Becerisi Amaç Ve Kazanımlar Açısından Değerlendirilmesi

2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yazma becerisi 6, 7 ve 8. sınıflar için yer alan genel amaçlar şu şekildedir:

- Yazma kurallarını uygulama (11 kazanım)
- Planlı yazma (12 kazanım)
- Farklı türlerde metin yazma (4 kazanım)
- Kendi yazdıklarını değerlendirme (3 kazanım)
- Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma (10 kazanım)
- Yazım ve noktalama kurallarını uygulama (17 kazanım)

Amaç ve Kazanımlar Doğrultusunda Etkinlik Örnekleri

Cem Web Ofset yayını Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler, 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen amaç ve kazanımlar doğrultusunda incelenerek çeşitli bulgular elde edilmiştir. Aşağıda etkinlik örnekleri ve yazma becerisine olan katkıları ele alınmıştır.

1. Örnek

Tema adı: Okuma Kültürü

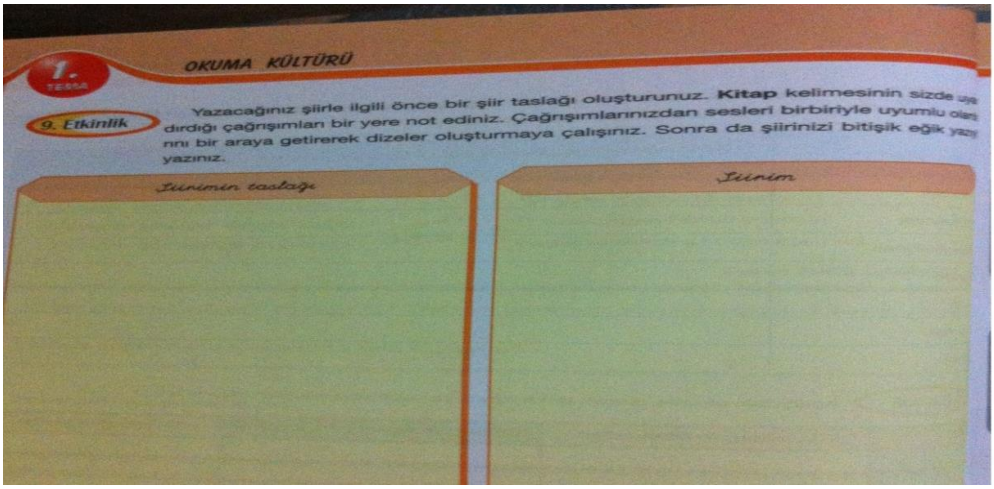
Alt tema: Kitaplarla kurulan dostluk

Amaç 1: Yazma kurallarını uygulama

Kazanım 1, 2: Düzgün, okunaklı ve işlek " bitişik eğik yazıyla" yazar.

Amaç 3: Farklı türlerde yazma

Kazanım 3, 4: Şiir yazar.

1. TEMA

OKUMA KÜLTÜRÜ

9. Etkinlik

Yazacağınız şiirle ilgili önce bir şiir taslağı oluşturunuz. **Kitap** kelimesinin sizde uyandırdığı çağrışımları bir yere not ediniz. Çağrışımlarınızdan sesleri birbiriyle uyumlu olanları bir araya getirerek dizeler oluşturmaya çalışınız. Sonra da şiirinizi bitişik eğik yazı yazınız.

Şiirimin taslağı

Şiirim

Etkinlik değerlendirmesi: 1. temada yer alan etkinlik, iki farklı amaç ve iki farklı kazanıma yönelik olmaktadır. Bu etkinlikte, öğrencilerin hem hayal gücü ve çağrışımlarını kullanarak yazacakları türle ilgili taslak oluşturmaları hem de düzgün ve akıcı bir şekilde bitişik eğik yazıyla yazı yazmaları istenmektedir. Böylece öğrenciler, etkinlik sonunda Türkçe'nin yazım kurallarına uygun bir yazınsal tür olan şiir ortaya koymuş olacaklardır. Bu yönüyle bu etkinlik, çok yönlü beceriye hitap eden bir etkinliktir.

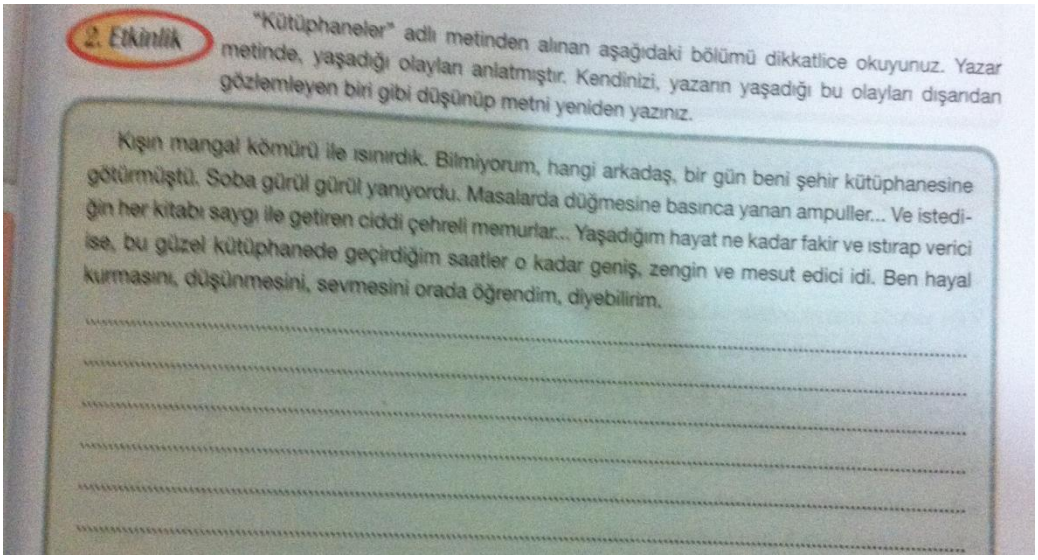
2. Örnek

Tema adı: Okuma kültürü

Alt tema: Kütüphaneler

Amaç 5: Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma

Kazanım 5, 1: Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.

2. Etkinlik

"Kütüphaneler" adlı metinden alınan aşağıdaki bölümü dikkatlice okuyunuz. Yazar metinde, yaşadığı olayları anlatmıştır. Kendinizi, yazarın yaşadığı bu olayları dışarıdan gözlemleyen biri gibi düşünüp metni yeniden yazınız.

Kışın mangal kömürü ile ısınırdık. Bilmiyorum, hangi arkadaş, bir gün beni şehir kütüphanesine götürmüştü. Soba gürül gürül yanıyordu. Masalarda düğmesine basınca yanan ampuller... Ve istediğin her kitabı saygı ile getiren ciddi çehreli memurlar... Yaşadığım hayat ne kadar fakir ve ıstırap verici ise, bu güzel kütüphanede geçirdiğim saatler o kadar geniş, zengin ve mesut edici idi. Ben hayal kurmasını, düşünmesini, sevmesini orada öğrendim, diyebilirim.

Etkinlik değerlendirilmesi: 1. temada yer alan etkinlik, öğrencilerden kendini yazılı olarak ifade etme becerilerini, dış dünyayı gözlemleyerek ve kendini metnin yaratıcısı durumundaki yazarın yerine koyarak geliştirmelerine yöneliktir. Bu etkinlik kapsamında öğrenci kendi düşünce yapısından sıyrılarak olaylara başka kişilerin gözünden bakacaktır. Böylece, farklı bakış açıları kazanarak bu beceriyi kendini yazılı ifade etmede kullanacaktır.

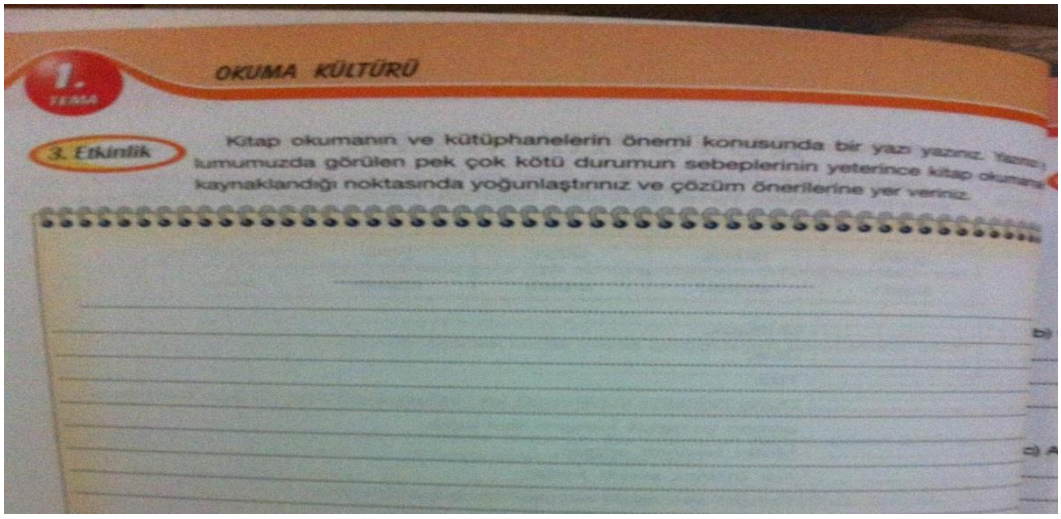
3. Örnek

Tema adı: Okuma kültürü

Alt tema: Kütüphaneler

Amaç 3: Farklı türlerde metin yazma

Kazanım 3, 2: Düşünce yazıları yazar.

Etkinlik değerlendirmesi: Okuma kültürü temasında yer alan etkinlik temanın içeriğine uygundur. Temada kitap okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik alt temalar yer almaktadır. Bu etkinlikte de öğrencilerden düşünce yazısı olan eleştiri yazmaları istenerek sorunlara farklı çözümler üretebilmeleri sağlanmıştır. Etkinlik bu kapsamda üst düzey düşünme becerisi olan problem çözmeyi de sağlar.

4. Örnek

Yazım Kuralına Yönelik Etkinlikler

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 7. Sınıfta kazandırılması gereken "Yazım ve noktalama" amaçlarına yönelik çeşitli kazanımlar bulunmaktadır. Aşağıda yazım noktalama amaçlarına ilişkin etkinlik örnekleri sunulmuştur.

Yazım Kuralları Etkinlikleri

Amaç 1: Yazım kurallarını kavrayarak uygular.

Kazanım 1.1: Yazımı karıştırılan (hiçbir, herhangi bir, her şey) yazımı.

Amaç 1: Yazım kurallarını kavrayarak uygular.

Kazanım 1.2: Sayıların yazımı

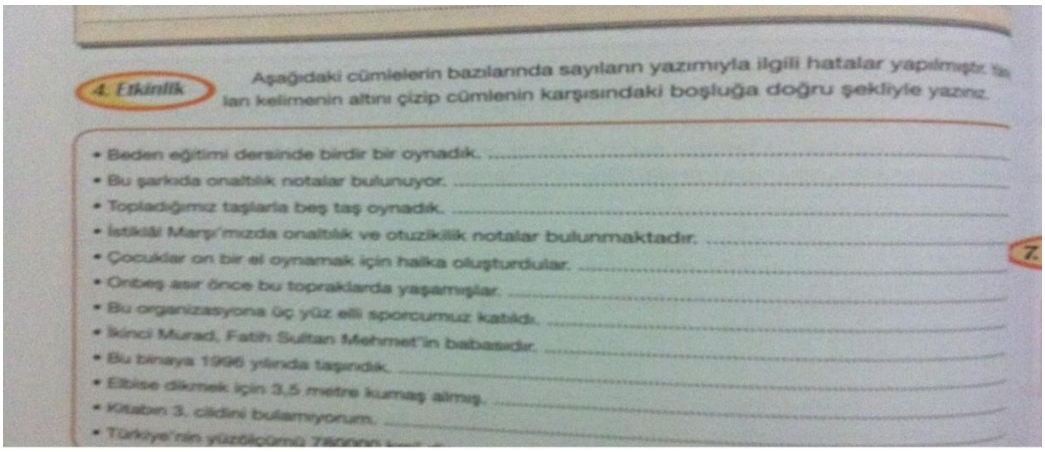
Kazanım 1.3: Notayı niteleyen sayılar ayrı yazılır.

Kazanım 1.4: Oyun adlarını niteleyen sayılar bitişik yazılır.

Amaç 1: Yazım kurallarını kavrayarak uygular.

Kazanım 1.6: Levha ve açıklama yazıları küçük harfle başlar.

Kazanım 1.7: Kitap, bildiri, makale *vb.* ana başlıkta bulunan kelimelerin yalnızca ilk harfi büyük yazılır.

4. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerin bazılarında sayıların yazımıyla ilgili hatalar yapılmıştır. Yan lan kelimenin altını çizip cümlenin karşısındaki boşluğa doğru şekliyle yazınız.

- Beden eğitimi dersinde birdir bir oynadık. .....
- Bu şarkıda onaltılık notalar bulunuyor. .....
- Topladığımız taşlarla beş taş oynadık. .....
- İstiklâl Marşı'mızda onaltılık ve otuzikilik notalar bulunmaktadır. .....
- Çocuklar on bir el oynamak için halka oluşturdular. .....
- Onbeş asır önce bu topraklarda yaşamışlar. .....
- Bu organizasyona üç yüz elli sporcumuz katıldı. .....
- İkinci Murad, Fatih Sultan Mehmet'in babasıdır. .....
- Bu binaya 1996 yılında taşındık. .....
- Elbise dikmek için 3,5 metre kumaş almış. .....
- Kitabın 3. cildini bulamıyorum. .....
- Türkiye'nin yüzölçümü 780000 km² .....

7.

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte öğrencilerin doğru şekilde yazmalarını sağlamak için yazımı karıştırılan kelimelerin doğru şekliyle yazılması istenmiştir.

1. TEMA

OKUMA KÜLTÜRÜ

5. Etkinlik a) Aşağıdaki resimlerde verilen levha ve açıklama yazılarını inceleyiniz.

Giriş

Çıkış

Müdür

Vezne

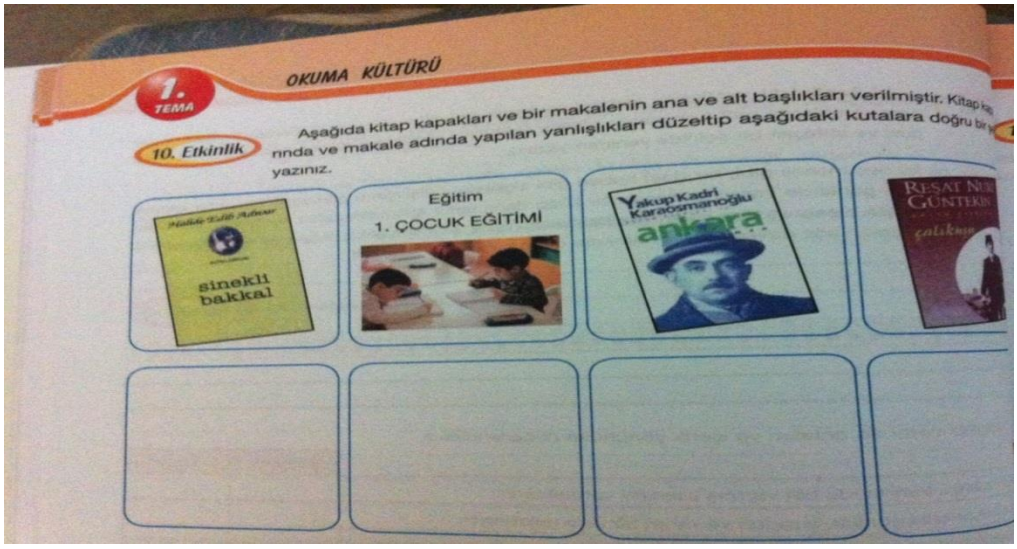
Doktor

Şehirler Arası Telefon

3. Kat

b) Levha ve açıklama

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte öğrencilere levha ve kapılardaki yazıların nasıl yazılması gerektiği kavratılmaya çalışılmıştır. Levha ve kapılardaki yazıların ilk harflerinin büyük yazılması gerektiği bilgisi görsellerle sunulmuştur. Görseller öğrencinin günlük yaşamda sıkça karşılaştığı güncel resimlerdir. Böylece, bu yazım kuralı daha iyi özümsenecekir.

Etkinlik değerlendirmesi: Eser adlarının büyük harfle yazılması gerektiği kuralını kavratmaya yönelik bir etkinliktir. Etkinlik görsellerle zenginleştirilerek sunulmuştur. Böylece, konunun teorik kısmı daha etkili ve eğlenceli hale gelmiştir. Öğrenci karşılaştığı eserlerde bu bilgiyi daha net algılayabilecek ve kullanabilecektir.

Noktalama İşaretleri Açısından Etkinlik Örnekleri

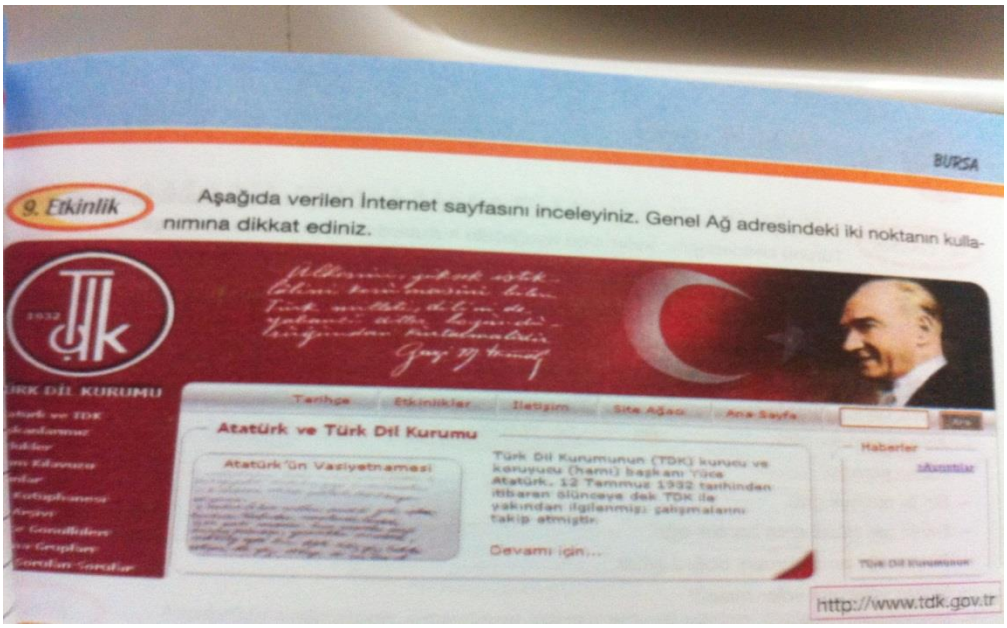
2005 Türkçe Dersi Öğretim Programında 7. sınıfta verilmesi gereken noktalama işaretleri aşağıda sunulmuştur. Karşısında yıldız işareti bulunan noktalama işaretleri etkinlikleri Türkçe ders kitaplarında yer almamaktadır.

Nokta Virgül İki nokta Üç nokta Soru işareti Ünlem işareti
Kısa çizgi Eğik çizgi Köşeli ayraç Kesme işareti

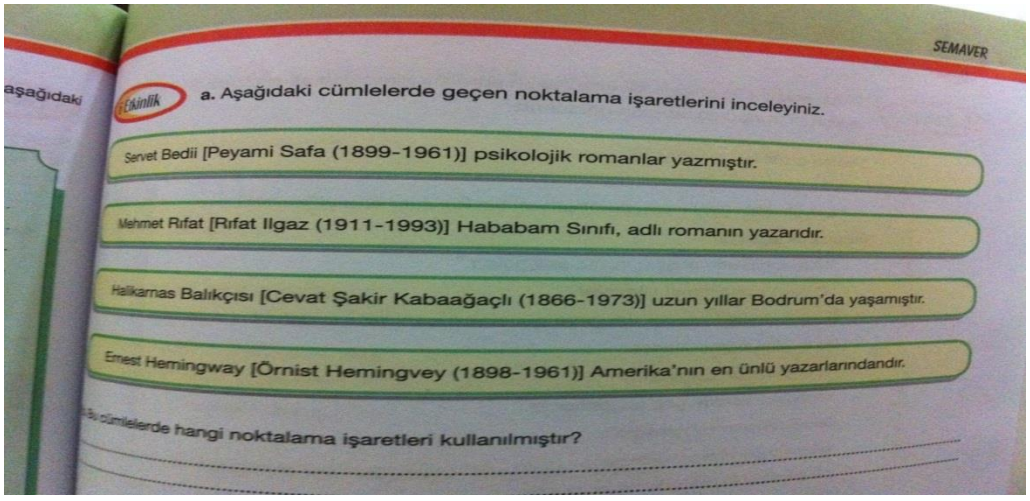
Değerlendirme: Cem Web Ofset yayın grubu, Türkçe ders kitapları etkinlikleri noktalama işaretleri açısından incelendiğinde kitapta 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan; nokta, virgül, üç nokta, ünlem işareti, soru işareti ve yönelik

etkinliklere yer vermediği görülmektedir. Bu nedenle, Cem Web Ofset yayın grubu noktalama işaretleri kazanımlarını verme açısından eksik bulunmuştur.

Kısa çizgi, eğik çizgi, iki nokta ve köşeli ayraç ile ilgili şu etkinlikler yer almaktadır.

Değerlendirme: İki noktanın genel ağ adreslerindeki kullanımına ilişkin bir etkinliktir. Etkinlik günlük yaşamda etkisi hızla artan teknolojinin kullanım alanı ile ilgili görselle desteklenmiştir.

Değerlendirme: Etkinlikte kısa çizgi, köşeli ayraç ve kesme işaretinin görevlerini öğrencilere kavratmak için renkli bir şekilde cümleler yazılarak öğrencilerin kuralı kendilerinin bulması sağlanmıştır.

Etkinlik Örneği

Tema adı: Atatürk

Alt tema: Temaya hazırlık

Amaç1: Yazma kurallarını uygulama

Kazanım 1.2: Düzgün, okunaklı, işlek "bitişik eğik yazısıyla" yazar.

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte öğrencilerden farklı beceriler bir anda istenmektedir. Öğrencilerden temaya uygun olarak verilen görselleri yorumlamaları ve aynı zamanda geçmiş bilgilerinden faydalanma ve bunu Türkçe'nin kurallarına uygun, akıcı bir şekilde bitişik eğik yazıyla yazmaları istenmiştir. Bu yönüyle, bu etkinlik bireyin çok yönlü gelişmesine katkı sağlar niteliktedir.

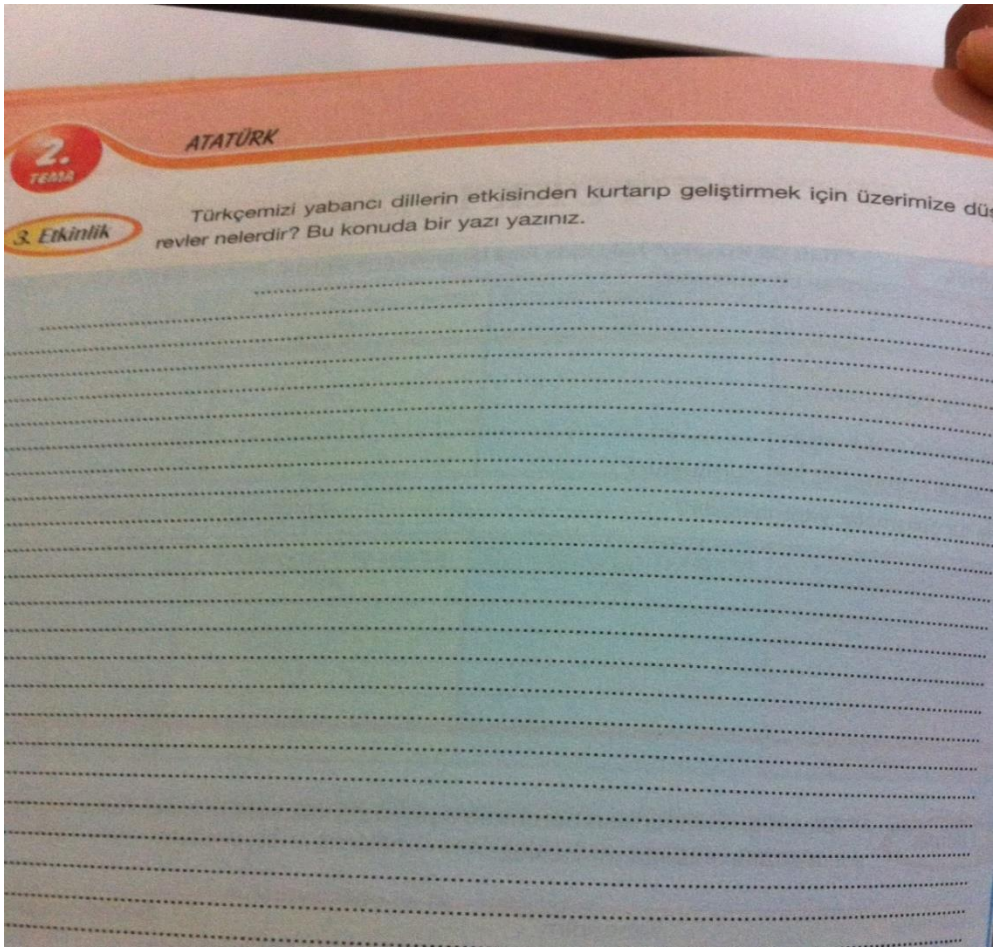
Etkinlik Örneği

Tema adı: Atatürk

Alt tema: Türk dili

Amaç3: Farklı türlerde yazma

Kazanım 3,2: Düşünce yazıları yazar.

Etkinlik değerlendirmesi: Öğrencilerde dil bilinci, zevk ve anlayışı oluşturmak amaçlanmıştır. Dilimizi yabancı kelimelerin istilasından koruma konusunda öğrencileri bilinçli hâle getirmeye katkı sağlamıştır. Dilini koruma ve diline millî kimlik kazandırmaya yönelik öğrencilerden alternatif çözüm üretmelerini sağlayan eleştiri yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine katkı sunmaktadır.

Etkinlik Örneği

Tema adı: Millî kültür

Alt tema: Zamana vurulan kirkit

Amaç 5: Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma

Kazanım 5,2: Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte millî kültür temasına uygun kavramlar verilerek öğrencilerden bu kavramların içerisinde yer aldığı bir edebi tür oluşturmaları istenmiştir. Hem farklı türde bir metin yazılması hem de yeni öğrenilen kavramlardan ahenkli bir uyum çerçevesinde kelimelerin bir araya gelmesi istenmiştir. Öğrencilerin kelime hazinesini geliştirmesine de katkıda bulunur.

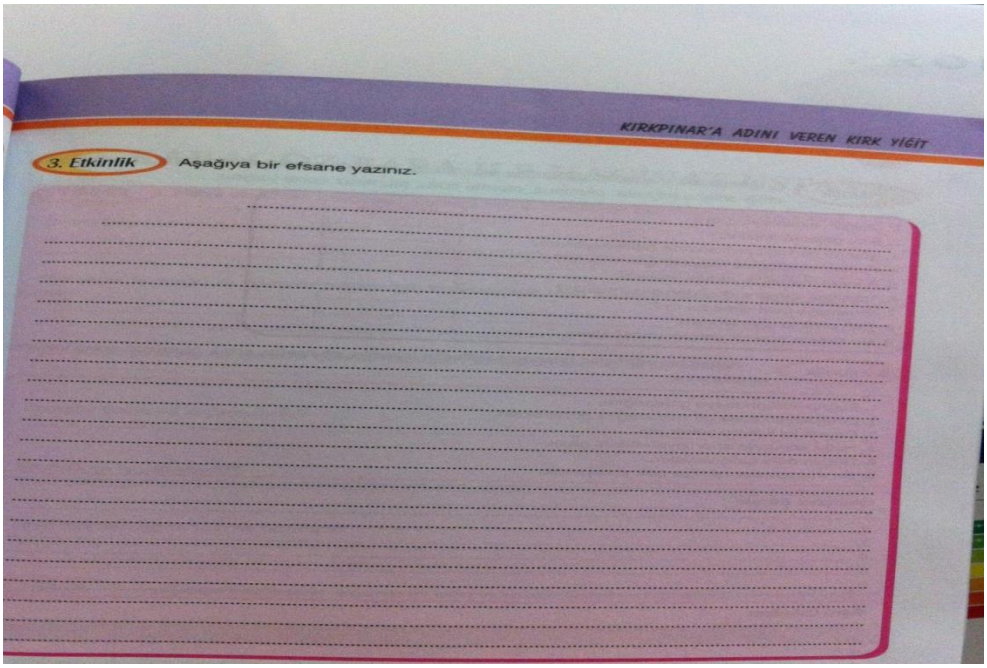
Etkinlik Örneği

Tema adı: Millî kültür

Alt tema: Kırkpınar'a adını veren kırk yiğit

Amaç 3: Farklı türlerde metin yazma

Kazanım 3,1: Olay yazıları yazar

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte 7. sınıfta yer alması gereken yazınsal türlerden biri olan efsane yazılması istenmiştir. Böylece, öğrenci bilgi edinmesi gereken bir edebî tür olan efsanenin özelliklerini daha iyi kavramış olacaktır.

Etkinlik Örneği

Kompozisyon Yazma

Tema: Atatürk

Alt tema: Atatürk'ün kişiliği ve özellikleri

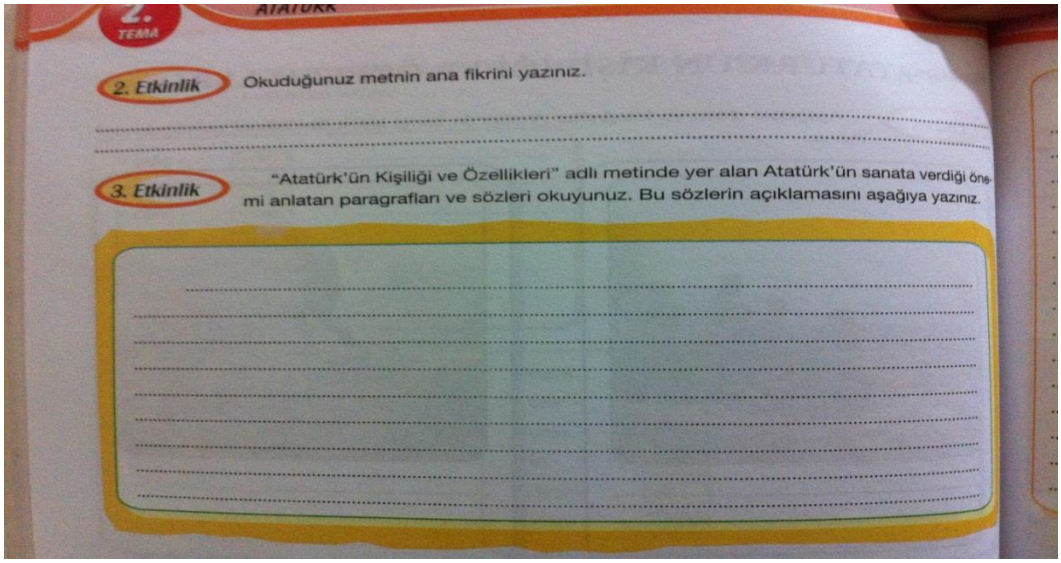
Amaç 2: Planlı yazma

Kazanım 2. 2: Yazacaklarının taslağını oluşturur

Kazanım 2.8: Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun giriş yapar.

Kazanım 2. 9: Yazıyı etkili ifadelerle sonuca bağlar.

Kazanım 2.10: Yazıya konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte Türkçe dersinde sıkça uygulanan kompozisyon yazma becerisi ölçülmüştür. Okullarda Türkçe dersinde sınavlarda da sıkça sorulan özdeyişlerin atasözlerin anlamına yönelik kompozisyon yazma becerisi vardır. Ancak, bu denli sık kullanılan kompozisyonun biçim ve içerik kısımlarının öğretilmesi ve uygulanması gerektiği şekilde yapılmamaktadır.

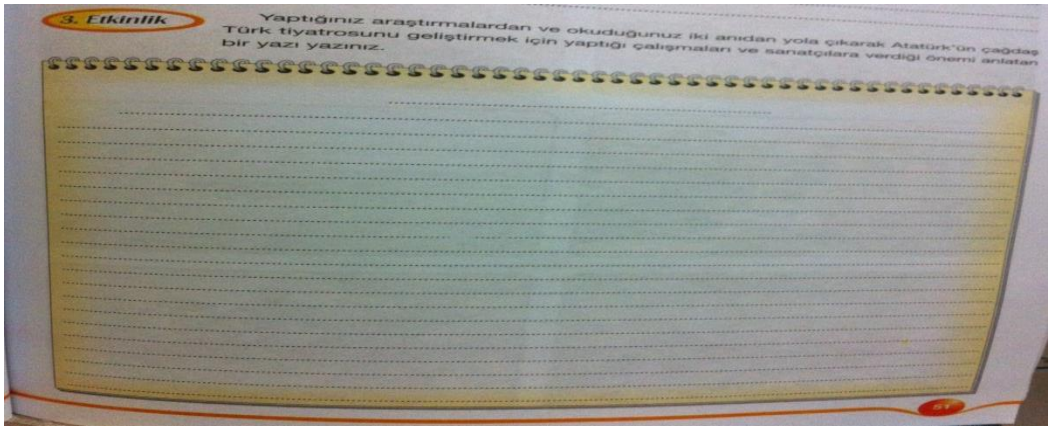
Etkinlik Örneği

Tema adı: Atatürk

Alt tema: Atatürk'ten anılar

Amaç 2: Planlı yazma

Kazanım 2,1: Yazma konusu hakkında araştırma yapar.

Etkinlik değerlendirmesi: Bu etkinlikte, öğrencilerin yazmadan önce hazırlık yapma alışkanlığı kazanma ve yazma sürecinde bilgilerini bütünlük içinde yazıya aktarma konusunda öğrencilere katkı sunmaktadır. Öğrenciler böylece, yazmayı ciddi bir süreç halinde algılayacak ve öğrendiği araştırdığı bilgiler dâhilinde yazısına şekil verecektir. Yazma hazırlık aşaması konusunda öğrencilerin bilinçli olmasını sağlar.

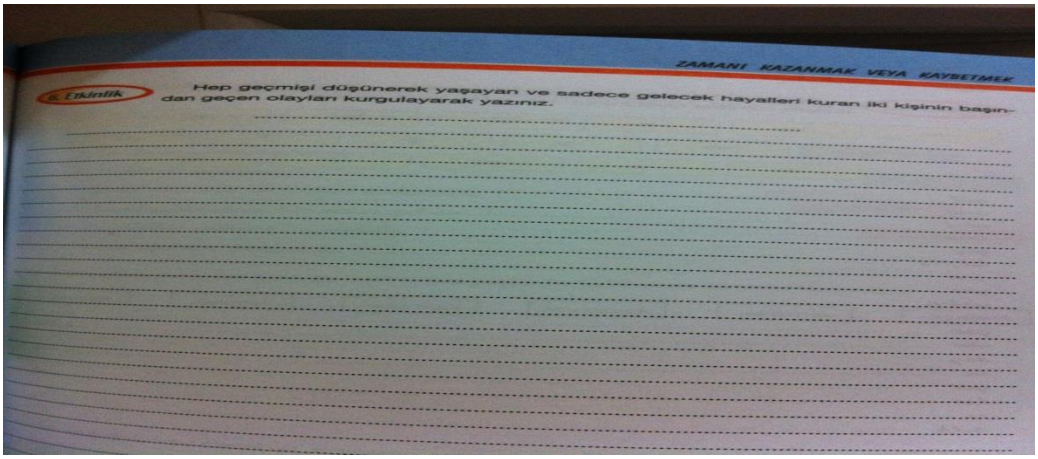
Etkinlik Örneği

Tema adı: Zaman ve mekân

Alt tema: Zamanı kazanmak veya kaybetmek

Amaç 3: Farklı türlerde metin yazma

Kazanım 3,1: Olay yazıları yazar.

ZAMANI KAZANMAK VEYA KAYBETMEK

Etkinlik

Hep geçmişi düşünerek yaşayan ve sadece gelecek hayalleri kuran iki kişinin başından geçen olayları kurgulayarak yazınız.

Etkinlik değerlendirmesi: Hikâye türünü yazmaya yönelik olan bu etkinlik, öğrencilerin geleceğe ve hayallerine dönük düşüncelerini yazıya aktarmalarına katkı sunmaktadır. Bu etkinlikte, hikâye için farklı bakış açılarına sahip iki karakter üzerinden bir olay kurgulanması istenmiştir. Böylece, olayları ve kurguları farlı bakış açısıyla değerlendirme becerisi kazanılacaktır.

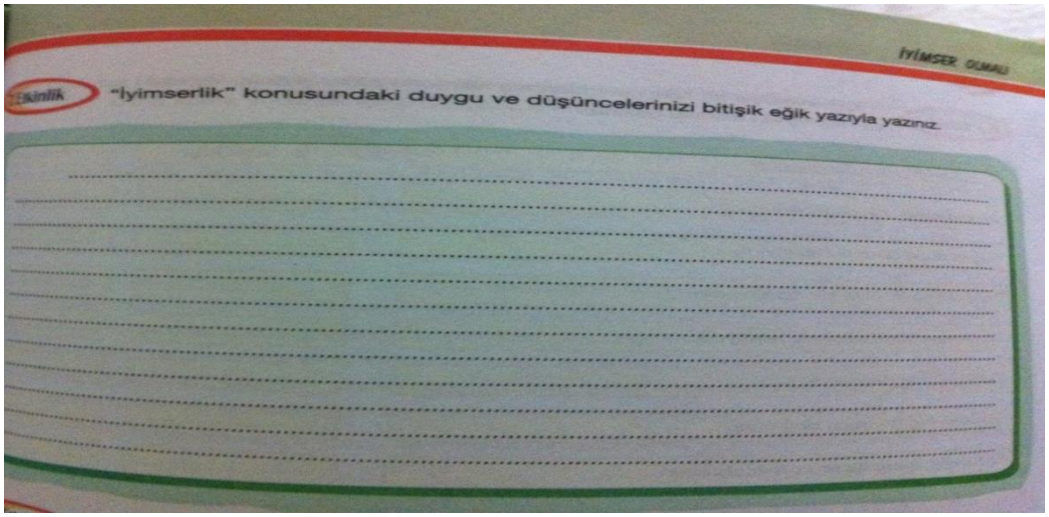
Etkinlik Örneği

Tema adı: Duygular

Alt tema: İyimser olmalı

Amaç 5: Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma

Kazanım 5.1: Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlik metnin içeriği ile uyumlu bir etkinliktir. İyimser olmalı metninde, öğrencilere verilen olumlu mesaj olan iyimserlik teması hakkında öğrencilerin hangi duygu ve düşünceye sahip olduğunu, yazarak ifade etmelerine böylece, duygularını yazıyla paylaşma becerilerinin gelişimine katkı sunmaktadır.

Etkinlik Örneği

Tema adı: Güzel sanatlar

Alt tema: Ali Rıza Bey ve KIRKAMBARI

Amaç 5: Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma

Kazanım 5.1: Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.

Etkinlik değerlendirilmesi: Etkinlik güzel sanatlar temasına uygun olarak resim sanat dalı ile ilgili verilen görsellerin yorumlamasına yönelik bir etkinliktir. Etkinlik sayesinde hem öğrencilerin kendilerini ifade etme, anlatma becerilerini geliştirme ve görselleri yorumlama becerileri gelişmektedir. Ayrıca, verilen görseller, öğrencinin sanat zevki oluşturmalarını sağlayarak üst düzey estetik düşünme becerilerinin gelişmesisne katkı sağlar.

Cem Web Ofset yayınları, Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabı etkinlikleri amaç ve kazanımlar açısından değerlendirildiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmıştır:

- **Yazma kurallarını uygulama amacına yönelik,** en çok tekrar eden kazanım: "Düzgün, okunaklı, işlek bitişik eğik yazıyla yazar" kazanımıdır. Bu kazanım, kitapta yer alan yazma etkinlikleriyle karşılıklı etkileşim halinde sunulmuştur.
- **Yazma kurallarını uygulama amacında,** bazı kazanımlara etkinliklerde hiç yer verilmemiştir. Bu kazanımlar şu şekildedir:

  * Tekrara düşmeden yazar

  *Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır. (Bu kazanım öğrencilerin dile Millî kimlik kazandırmalarına yöneliktir. Ancak, bu kazanıma yönelik etkinlik bulunmamaktadır.)

  *Yazısında sebep sonuç ilişkileri kurar.

  * Yazısında amaç-sonuç ilişkileri kurar. (Cümleler arası ilişki kuramaya yönelik etkinlik bulunmamaktadır).

- **Planlı yazma amacına yönelik,** kazanımların dağılımına bakıldığında; Yazma konusunda araştırma yapar, Yazacaklarının taslağını oluşturur, Yazısını bir ana fikir etrafında planlar, Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler, Yazdığı metni görsel materyallerle destekler, kazanımlarına yer verilmiştir. Ancak, bu amaç kapsamında bazı kazanımlara yer verilmemiştir. **Yer verilmeyen kazanımlar şunlardır:**

  *Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler *vb*. kısımları uygun şekilde düzenler (Bu kazanım öğrencilerde bilimsel nitelikte yazı yazma aşamasının kazandırılmasında etkilidir. Ancak, buna yönelik etkinlik bulunmamaktadır).

*Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır (Öğrencinin yazısında, örnekleme, tartışma, karşılaştırma, sayısal verilerden faydalanma gibi düşünceyi geliştirme yollarını kullanmasına yönelik etkinlik bulunmamaktadır).

*Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir (Öğrencilerde atasözü ve deyim gibi söz kalıplarını geliştirmeye yöneli etkinlik yoktur).

*Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun giriş yapar (Bu kazanım daha çok kompozisyon çalışmalarında verilmekte, ayrı bir şekilde giriş paragrafı oluşturmaya yönelik bir etkinlik bulunmamaktadır).

*Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar (Sadece kompozisyon çalışmalarında yer almaktadır).

*Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur (Etkinliklerde çoğunlukla verilen okuma metnine farklı bir başlık bulması istenmiştir).

- **Farklı türlerde metin yazma,** amacı etkinliklerde en çok tekrar eden amaçtır.

  * Olay yazıları yazar (Yer verilmiştir).

  *Düşünce yazıları yazar (Yer verilmiştir).

  * Bildirme yazıları yazar (Resmî yazışma, haber metni *vb*. etkinlik bulunmamaktadır).

  *Şiir yazar (Yer verilmiştir).

- **Kendi yazdıklarını değerlendirme amacı,** en çok ihmal edilen amaçtır. Kitapta sadece tema sonlarında yer alan formlar bulunmaktadır. Kendini değerlendirme açısından yetersizdir.

  *Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir (Yer verilmemiştir).

  *Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir (Yer verilmemiştir).

  *Yazdıklarını yazım ve noktalama kuralarına uygunluk yönünden değerlendirir (Yer verilmemiştir).

- **Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma amacına,** yönelik etkinlikler yetersiz bulunmuştur.

  *İlgi alanına göre yazar

*Şiir defteri tutar

*Günlük tutar

*Beğendiği sözleri, metinleri ve şiirleri derler

*Yazdıklarından arşiv oluşturur (Bu kazanımlar, etkinliklerde açıkça belirtilmemiştir).

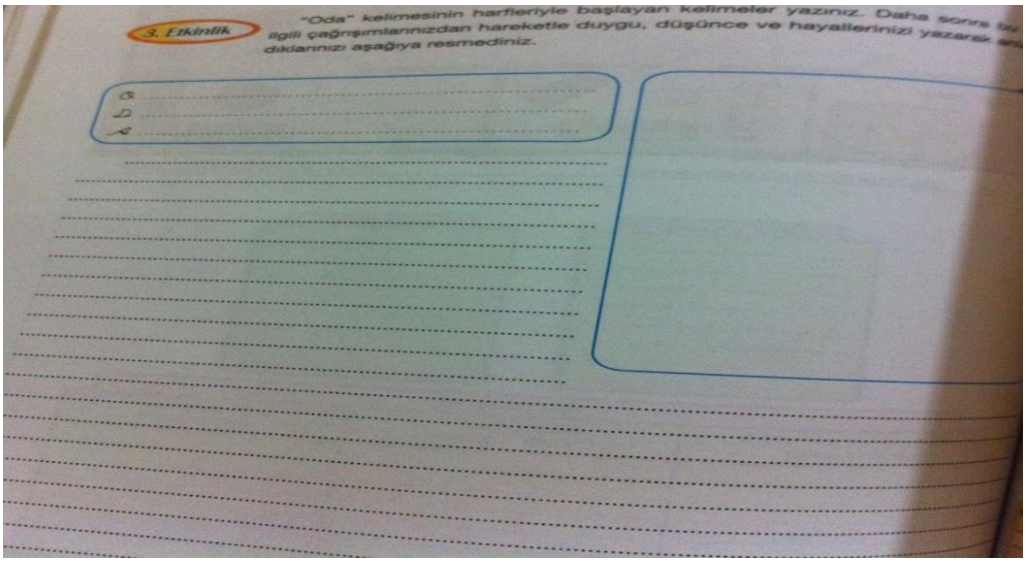
3.1.2. Yazma Tür Ve Yöntemleri Açısından İncelenmesi

Cem Web Ofset yayın grubu, Türkçe ders kitapları yazma türleri açısından incelenmiştir. Yazma türü hakkında bilgi verilerek öğrenci çalışma kitabından etkinlik örnekleri ile sunulmuştur.

Duyulardan Hareket Ederek Yazma

Öğrencilerin algılama güçlerini ve dikkatlerini geliştirme amaçlı yapılan yazma türüdür. Öğrencilerin; duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini yazılı olarak ifade etmelerini sağlar. Öğrencilerin beş duyu organı aktif olacağından, öğrencilere somut yaşantılar sunarak öğrenilenlerin kalıcı olması sağlanır.

Etkinlik Örneği

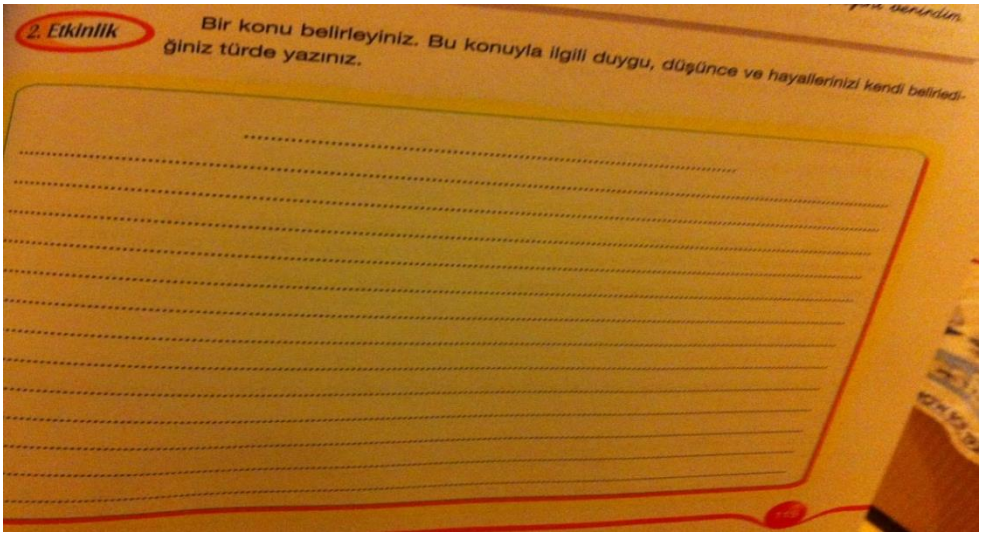

Etkinlik değerlendirmesi: Bu etkinlik çok yönlü beceriye hitap eden bir etkinliktir. Öğrencilerden hem akrostiş yazmaları istenmiş hem duygu ve düşüncelerini nesir şeklinde ifade etmeleri istenmiştir. Ayrıca, öğrencinin hislerini görselleştirmeleri istenerek farklı zekâ türlerine hitap edilmiştir.

Serbest Yazma

Serbest yazma, seçilen bir konuyla ilgili öğrencilerin kendi duygu, düşünce ve hayallerini bir tür sınırlaması olmadan yazmaları söz konusudur. Öğrenciler, yazdıklarını okul içinde ve dışında paylaşabilirler.

Etkinlik Örneği

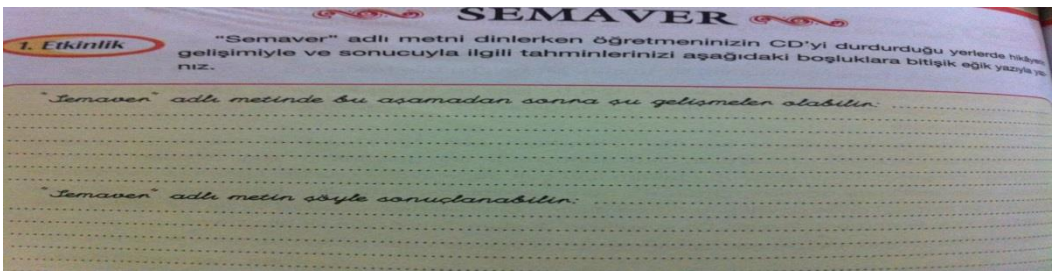

Etkinlik değerlendirmesi: Öğrencilerden yazma serbest yazma türüne uygun yazı yazmaları istenmiştir. Öğrenciler konu seçiminden yazımına kadar tüm yazma aşamalarında serbest bırakılmıştır. Böylece, öğrencilerin bağımsız düşünme becerileri gelişmiş olacaktır.

Boşluk Doldurma

Öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini, izlediklerini anlamalarına ve anladıklarını istenen düzeyde anlatmalarına katkı sunan yazma türüdür. Metinler, cümleler halinde boşluklar bırakılarak öğrencilerden doldurmaları istenir.

Etkinlik Örneği

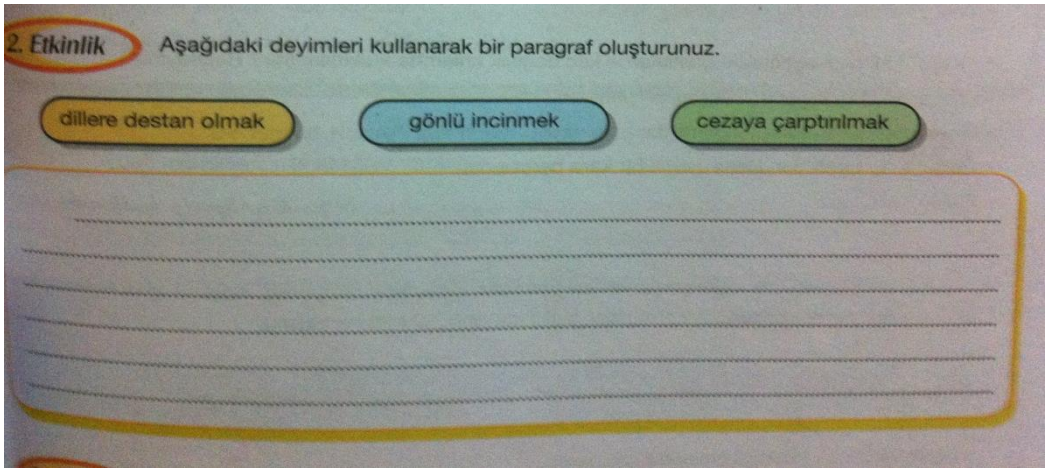

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte öğretmenin CD kullanarak öğrencilerle işlediği metni öğrencilerin dikkatlerini ve dinlediklerini anlama becerilerini ölçmek için dağıtılan metindeki boşlukları uygun şekilde doldurmaları istenmektedir. Böylece, öğrenciler daha dikkatli olmayı öğreneceklerdir.

Kelime Ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma

Öğrenciler için çok önemli görülen kelime hazinesinin gelişmesi için ve öğrendikleri kelime, kavram, atasözünü anlatımlarında kullanmalarını sağlayarak kalıcı kılmak için kullanılan yöntemdir. Öğrencilerin söz varlıklarını geliştirmek temel amaçtır.

Etkinlik Örneği

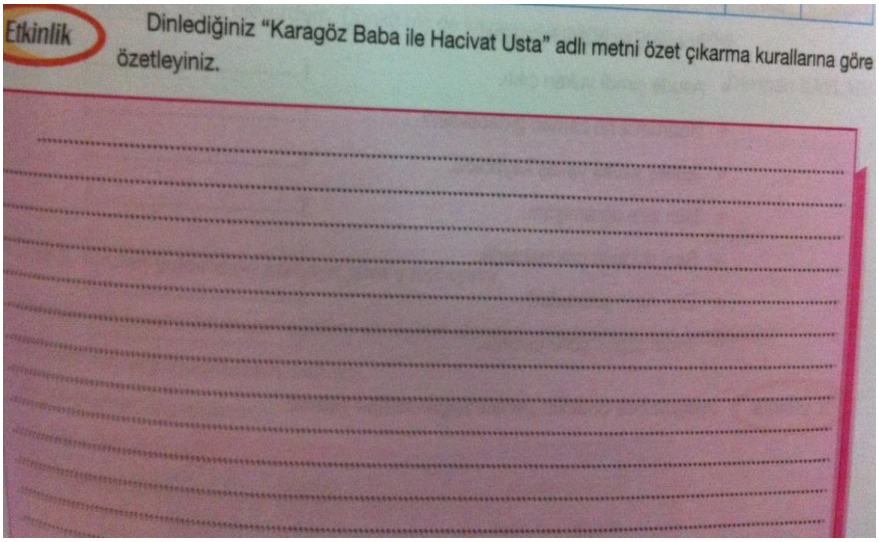

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte öğrencilere deyimlerden oluşan kavram havuzu verilerek metin yazmaları istenmiştir. Bu etkinlik sayesinde, öğrencilerin kelime hazineleri gelişecektir. Bu kavramları, öğrenci yazıda kullanacağı için etkinlikte verilen deyimler kalıcı olacaktır.

Özet Çıkarma

Öğrencinin kısa, öz bir şekilde anlatma becerilerini geliştirmek, onlara bilinçli ve düzenli çalışma alışkanlığı kazandırmak amaçlı yapılan yazma türüdür. Eserin iyice anlaşılmış olması, kişisel görüş ve düşüncelere yer verilmemesi, süslü ifade ve tekrarlardan kaçınılması gerekir.

Etkinlik Örneği

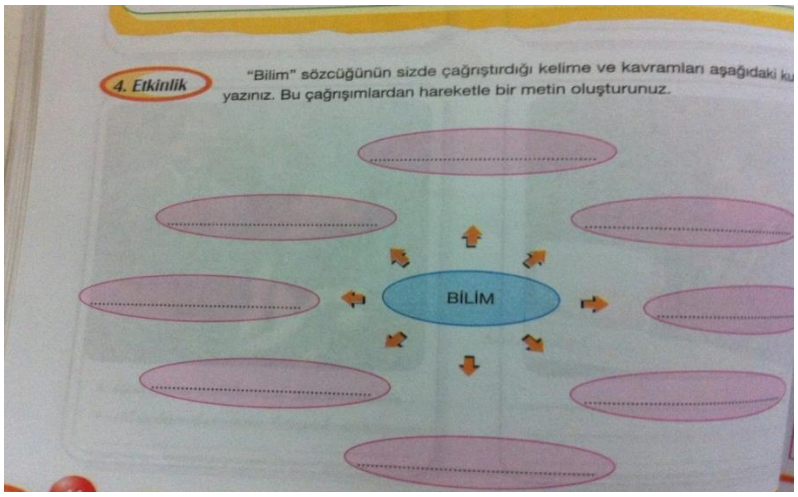

Etkinlik değerlenmesi: Bu etkinlikte Karagöz Baba ile Hacivat Usta adlı dinleme metninden hareketle öğrencilerin anladıklarını kendi öz ifadeleriyle yazmaları amaçlanmaktadır. Etkinlik kapsamında öğrencilerin, dinlediklerini izlediklerini ne düzeyde anladıkları ve bunu kendi ifadeleriyle anlatabilme yetenekleri ölçülmüştür.

Yaratıcı Yazma

Öğrencilerin yazma yeteneklerini ve yaratıcılıklarını geliştirmelerinin yanı sıra özgün duyma ve düşünmelerine, somut ve soyut anlamda özgün üretimler gerçekleştirmelerini sağlayan türdür. Yapılandırmacı ve beyin temelli öğrenmeyle gündeme gelmiştir. Bir kavram konulur ortaya öğrencilerden bu kavramla ilgili çağrımları yazmaları istenir. Bu çağrışımlar doğrultusunda metin ortaya konulur.

Etkinlik Örneği

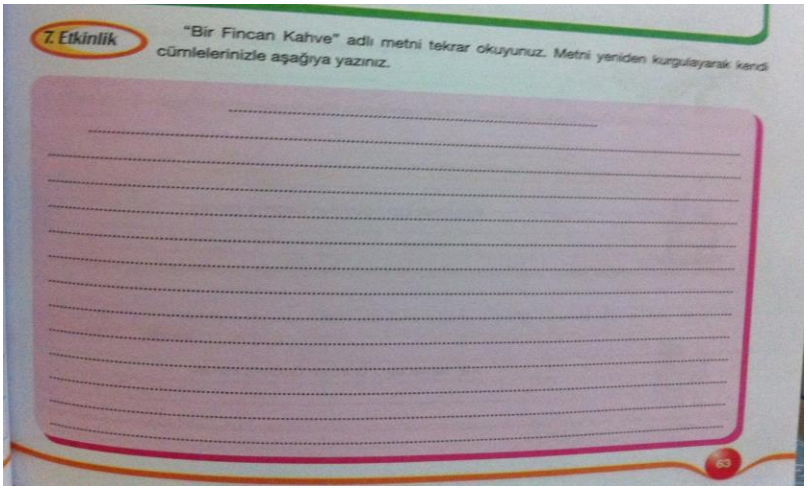

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte yaratıcı yazma türüne uygun olarak öğrencilerden bilim kelimesi ortaya konulmuş ve çağrışımlardan hareketle metin oluşturması istenmiştir. Bu etkinlik, öğrencilerin yaratıcı üst düzey düşünme becerisine katkı sağlar. Aynı zamanda, öğrencilerin hayal güçlerinin gelişmesinde de etkilidir.

Bir Metni Kendi Kelimeleriyle Yeniden Oluşturma

Öğrencilerin kendilerine özgü ifade şekillerini geliştirmek için uygulanan yazma türüdür. Öğrencilere düşünceye veya olaya dayalı bir metin verilip bu metin okutulur ve "Ben olsaydım nasıl yazardı?" düşüncesinden hareketle metin yeniden oluşturulur.

Etkinlik Örneği

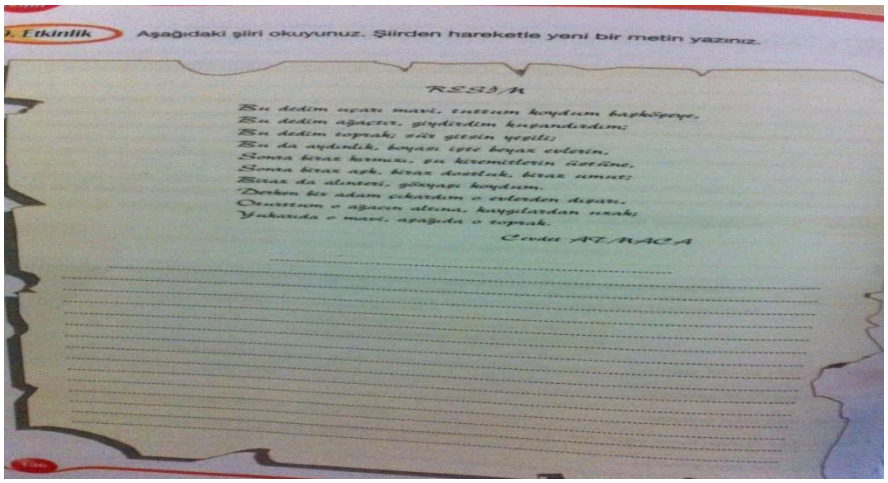
Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte verilen bir metni öğrencilerden yeniden kurgulaması istenmektedir. Bu durum öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlayacaktır. Kurgulanmış olaylara farklı bakış açısıyla bakmasını sağlayarak var olan metni yeniden kurgulama becerisini geliştirir. Bu etkinlikler sayesinde, öğrenciler yazma çalışmalarında özgün ifadeler kullanmış olmaktadır.

Bir Metinden Hareketle Yeni Bir Metin Oluşturma

Öğrencilerin hangi türde yazmaya yatkın olduklarını belirlemek ve hangi metin türü oluşturmada yetenekleri varsa o yönde gelişmelerini sağlamak için yapılan yazma türüdür.

Öğrenciler okudukları, dinledikleri metinden hareketle metinde ele alınan duygu, düşünce, hayal ve olayları geliştirerek ve yaratıcılıklarını kullanarak farklı türde metin oluştururlar.

Etkinlik Örneği

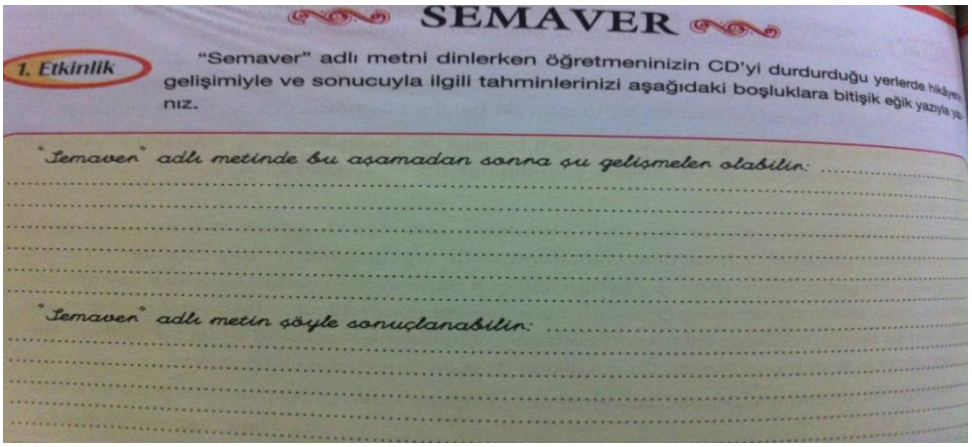

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte resim temalı bir mazmun bir tür olan şiir örneği verilmiştir. Öğrencilerden bu şiirdeki duygu ve düşünce çerçevesinde düz yazı veya olaya dayanan yeni bir tür yazması istenmiştir. Bu etkinlik sayesinde öğrenciler, farklı yazınsal türler hakkında bilgiye uygulayarak ulaşmış olacaklardır. Farlı türde metinler daha iyi kavranmış olacaktır.

Tahminde Bulunma

Öğrencilerin okuduklarından hareketle duygu, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirmek ve onları etkin bir duruma getirerek yorum yapmalarını, akıl yürütme becerilerini geliştirmek için uygulana yazma türüdür.

Etkinlik Örneği

SEMAVER

1. Etkinlik

"Semaver" adlı metni dinlerken öğretmeninizin CD'yi durdurduğu yerlerde hikâyen gelişimiyle ve sonucuyla ilgili tahminlerinizi aşağıdaki boşluklara bitişik eğik yazıyla ya nız.

"Semaver" adlı metinde bu aşamadan sonra şu gelişmeler olabilir:

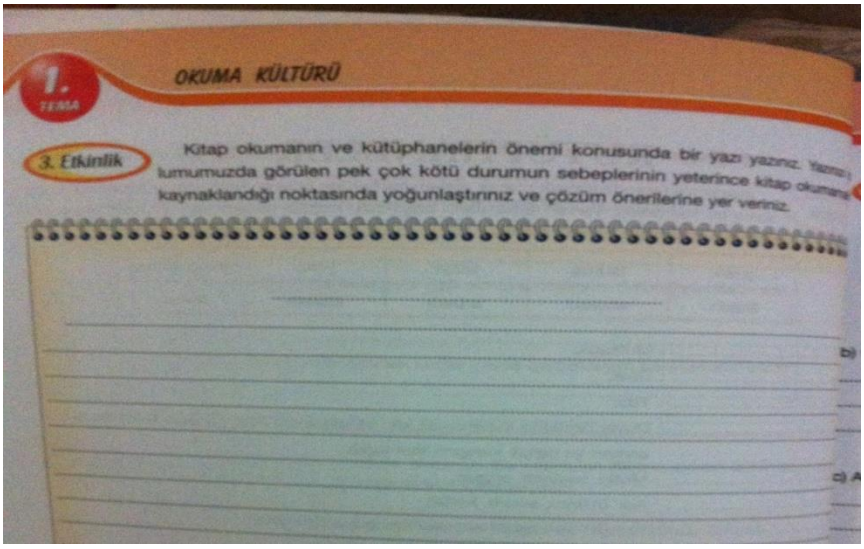
"Semaver" adlı metin şöyle sonuçlanabilir:

Etkinlik değerlendirmesi: Bu etkinlikte Semaver adlı dinleme metninden hareketle metnin öncesi ve sonrasına yönelik tahminlerde bulunmasına yönelik bir etkinliktir. Öğrencilerin hayal gücü ve yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlar. Öğrenci bir metni öncesi ve sonrasına yönelik kurgulayarak metni bütün şeklinde algılamasını sağlar.

Eleştirel Yazma

Öğrencilerin olaylara ve durumlara tarafsız bakma yorum yapma, fikir ve çözüm üretme becerilerini geliştirmeye yönelik yazma türüdür. Herhangi bir olayın olumlu ve olumsuz düşüncelerini tarafsız bir şekilde ele alma vardır.

Etkinlik Örneği

Etkinlik değerlendirmesi: Bu etkinlikte okumak temasında hareketle öğrencilerde okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik öğrenci fikirlerinin eleştirel tarzda düşünce yazısı şeklinde ortaya konması amaçlanmıştır. Böylece, öğrencilerin olaylara farklı bakış açısıyla bakması ve eleştirel düşünme becerisi gelişir.

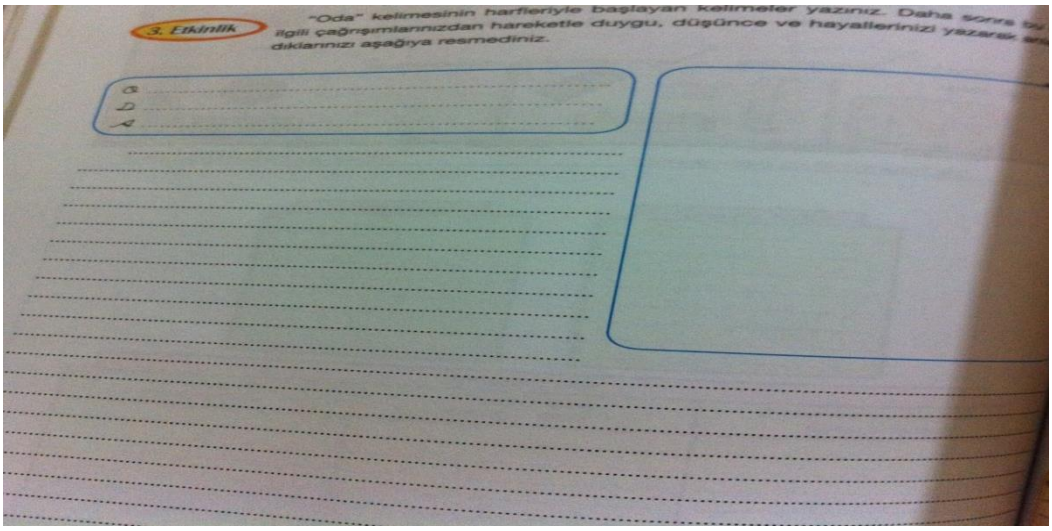
Yazma Tür ve Yöntemleri Açısından İncelenmesi

Cem Web Ofset yayın grubu, Türkçe ders kitapları yazma türleri açısından incelenmiştir. Yazma türü hakkında bilgi verilerek öğrenci çalışma kitabından etkinlik örnekleri ile sunulmuştur.

Duyulardan Hareket Ederek Yazma

Öğrencilerin algılama güçlerini ve dikkatlerini geliştirme amaçlı yapılan yazma türüdür. Öğrencilerin; duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini yazılı olarak ifade etmelerini sağlar. Öğrencilerin beş duyu organı aktif olacağından, öğrencilere somut yaşantılar sunarak öğrenilenlerin kalıcı olması sağlanır.

Etkinlik Örneği

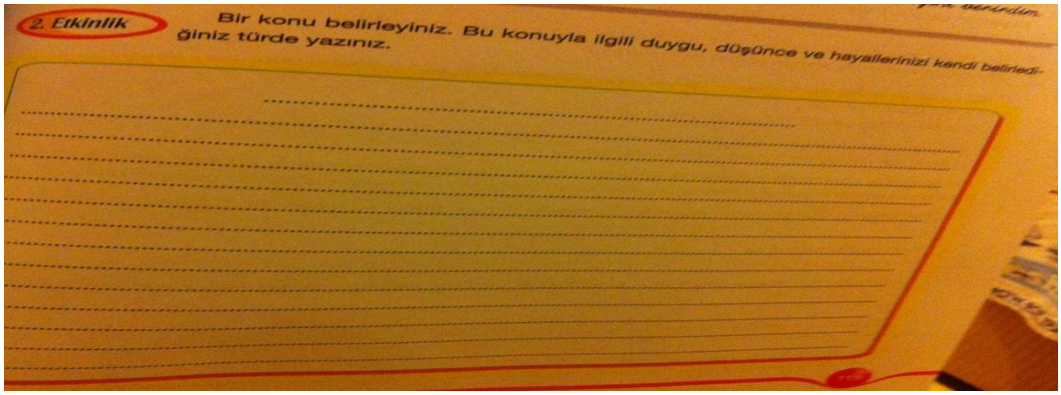

Etkinlik değerlendirmesi: Bu etkinlik çok yönlü beceriye hitap eden bir etkinliktir. Öğrencilerden hem akrostiş yazmaları istenmiş hem duygu ve düşüncelerini nesir şeklinde ifade etmeleri istenmiştir. Ayrıca, öğrencinin hislerini görselleştirmeleri istenerek farklı zeka türlerine hitap edilmiştir.

Serbest Yazma

Serbest yazma, seçilen bir konuyla ilgili öğrencilerin kendi duygu, düşünce ve hayallerini bir tür sınırlaması olmadan yazmaları söz konusudur. Öğrenciler, yazdıklarını okul içinde ve dışında paylaşabilirler.

Etkinlik Örneği

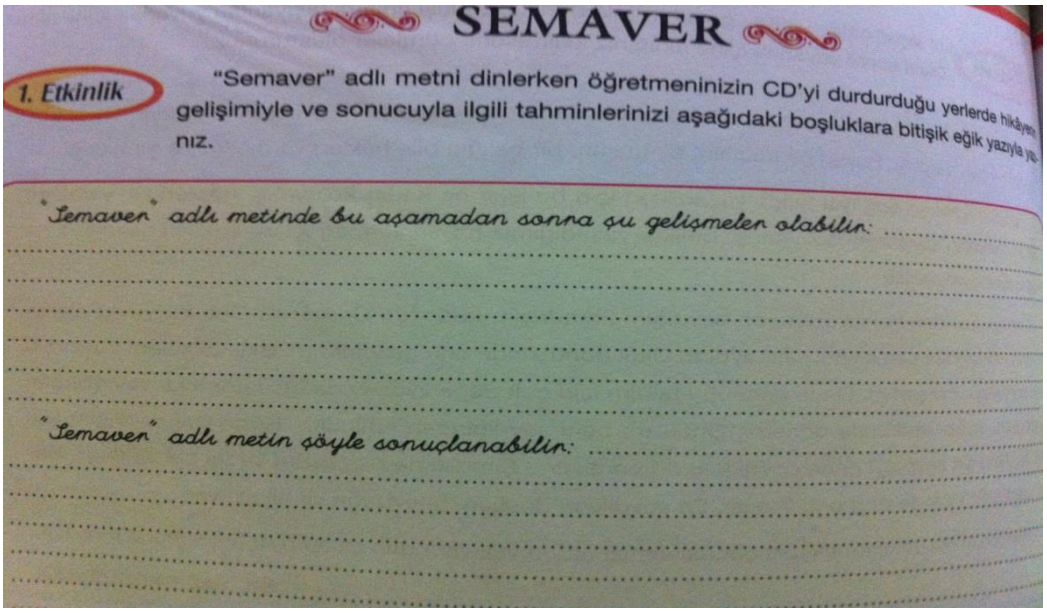
Etkinlik değerlendirmesi: Öğrencilerden yazma serbest yazma türüne uygun yazı yazmaları istenmiştir. Öğrenciler konu seçiminden yazımına kadar tüm yazma

aşamalarında serbest bırakılmıştır. Böylece, öğrencilerin bağımsız düşünme becerileri gelişmiş olacaktır.

Boşluk Doldurma

Öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini, izlediklerini anlamalarına ve anladıklarını istenen düzeyde anlatmalarına katkı sunan yazma türüdür. Metinler, cümleler halinde boşluklar bırakılarak öğrencilerden doldurmaları istenir.

Etkinlik Örneği

SEMAVER

1. Etkinlik

"Semaver" adlı metni dinlerken öğretmeninizin CD'yi durdurduğu yerlerde hikâyen gelişimiyle ve sonucuyla ilgili tahminlerinizi aşağıdaki boşluklara bitişik eğik yazıyla ya nız.

"Semaver" adlı metinde bu aşamadan sonra şu gelişmeler olabilir: .....

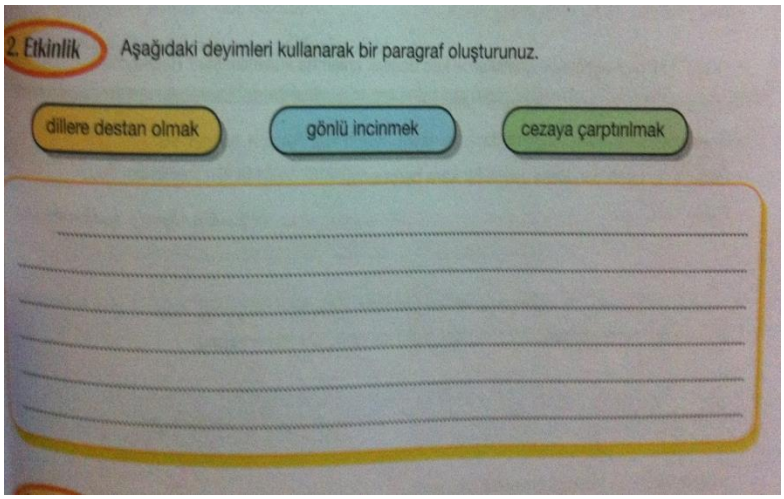
"Semaver" adlı metin şöyle sonuçlanabilir: .....

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte öğretmenin CD kullanarak öğrencilerle işlediği metni öğrencilerin dikkatlerini ve dinlediklerini anlama becerilerini ölçmek için dağıtılan metindeki boşlukları uygun şekilde doldurmaları istenmektedir. Böylece, öğrenciler daha dikkatli olmayı öğreneceklerdir.

Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma

Öğrenciler için çok önemli görülen kelime hazinesinin gelişmesi için ve öğrendikleri kelime, kavram, atasözünü anlatımlarında kullanmalarını sağlayarak kalıcı kılmak için kullanılan yöntemdir. Öğrencilerin söz varlıklarını geliştirmek temel amaçtır.

Etkinlik Örneği

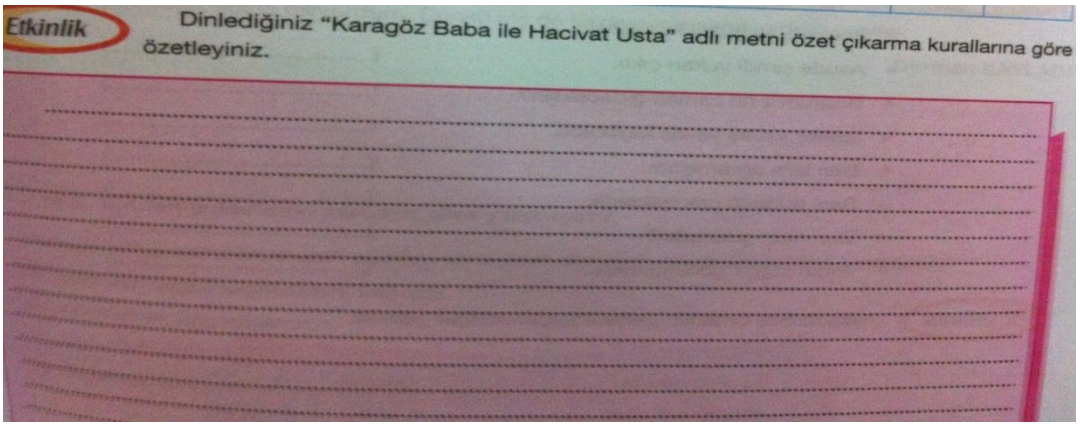

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte öğrencilere deyimlerden oluşan kavram havuzu verilerek metin yazmaları istenmiştir. Bu etkinlik sayesinde, öğrencilerin kelime hazineleri gelişecektir. Bu kavramları, öğrenci yazıda kullanacağı için etkinlikte verilen deyimler kalıcı olacaktır.

Özet Çıkarma

Öğrencinin kısa, öz bir şekilde anlatma becerilerini geliştirmek, onlara bilinçli ve düzenli çalışma alışkanlığı kazandırmak amaçlı yapılan yazma türüdür. Eserin iyice anlaşılmış olması, kişisel görüş ve düşüncelere yer verilmemesi, süslü ifade ve tekrarlardan kaçınılması gerekir.

Etkinlik Örneği

Etkinlik değerlenmesi: Bu etkinlikte Karagöz Baba ile Hacivat Usta adlı dinleme metninden hareketle öğrencilerin anladıklarını kendi öz ifadeleriyle yazmaları amaçlanmaktadır. Etkinlik kapsamında öğrencilerin, dinlediklerini izlediklerini ne düzeyde anladıkları ve bunu kendi ifadeleriyle anlatabilme yetenekleri ölçülmüştür.

Yaratıcı Yazma

Öğrencilerin yazma yeteneklerini ve yaratıcılıklarını geliştirmelerinin yanı sıra özgün duyma ve düşünmelerine, somut ve soyut anlamda özgün üretimler gerçekleştirmelerini sağlayan türdür. Yapılandırmacı ve beyin temelli öğrenmeyle gündeme gelmiştir. Bir kavram konulur ortaya öğrencilerden bu kavramla ilgili çağrımları yazmaları istenir. Bu çağrışımlar doğrultusunda metin ortaya konulur.

Etkinlik Örneği

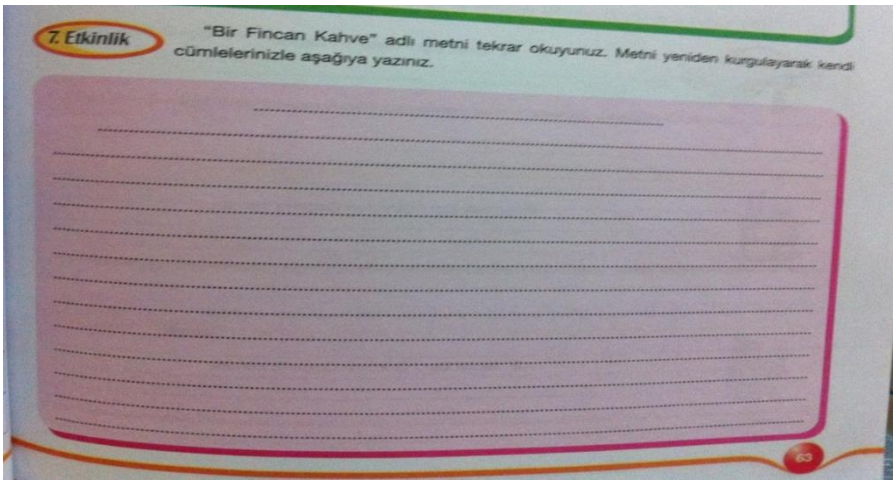

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte yaratıcı yazma türüne uygun olarak öğrencilerden bilim kelimesi ortaya konulmuş ve çağrışımlardan hareketle metin oluşturması istenmiştir. Bu etkinlik, öğrencilerin yaratıcı üst düzey düşünme becerisine katkı sağlar. Aynı zamanda, öğrencilerin hayal güçlerinin gelişmesinde de etkilidir.

Bir Metni Kendi Kelimeleriyle Yeniden Oluşturma

Öğrencilerin kendilerine özgü ifade şekillerini geliştirmek için uygulanan yazma türüdür. Öğrencilere düşünceye veya olaya dayalı bir metin verilip bu metin okutulur ve "Ben olsaydım nasıl yazardı?" düşüncesinden hareketle metin yeniden oluşturulur.

Etkinlik Örneği

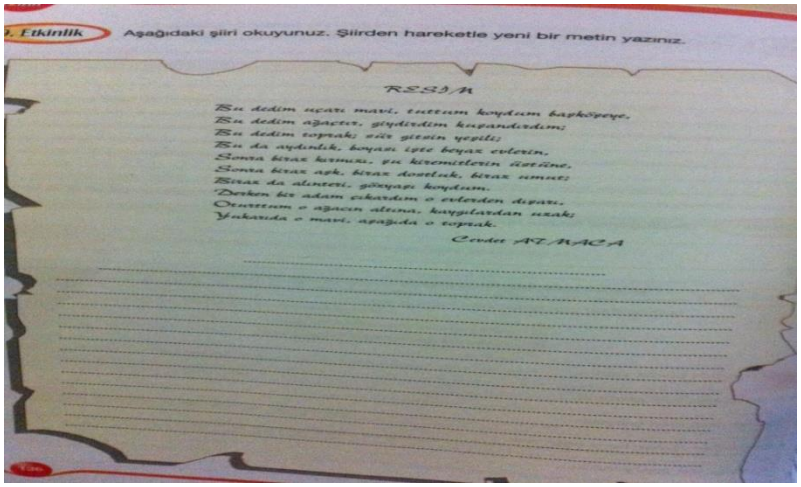
Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte verilen bir metni öğrencilerden yeniden kurgulaması istenmektedir. Bu durum öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlayacaktır. Kurgulanmış olaylara farklı bakış açısıyla bakmasını sağlayarak var olan metni yeniden kurgulama becerisini geliştirir. Bu etkinlikler sayesinde, öğrenciler yazma çalışmalarında özgün ifadeler kullanmış olmaktadır.

Bir Metinden Hareketle Yeni Bir Metin Oluşturma

Öğrencilerin hangi türde yazmaya yatkın olduklarını belirlemek ve hangi metin türü oluşturmada yetenekleri varsa o yönde gelişmelerini sağlamak için yapılan yazma türüdür.

Öğrenciler okudukları, dinledikleri metinden hareketle metinde ele alınan duygu, düşünce, hayal ve olayları geliştirerek ve yaratıcılıklarını kullanarak farklı türde metin oluştururlar.

Etkinlik Örneği

1. Etkinlik Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirden hareketle yeni bir metin yazınız.

RESİM

Bu dedim uçanı mavi, tuttum koydum başköşeye.
Bu dedim ağacın, giydirdim kuşandırdım;
Bu dedim toprağı; sür gitsin yeşili;
Bu da aydınlık, boşası işte boşaz edersin.
Sonra biraz kırmızı, şu kiremitlerin üstüne.
Sonra biraz ışık, biraz dondurk, biraz umut;
Biraz da alıntıcı, gösteşi koydum.
Derken bir adam çıkardım o evlerden dışarı.
Oturttum o ağacın altına, kuşlardan uzak;
Yukarıda o mavi, aşağıda o toprak.

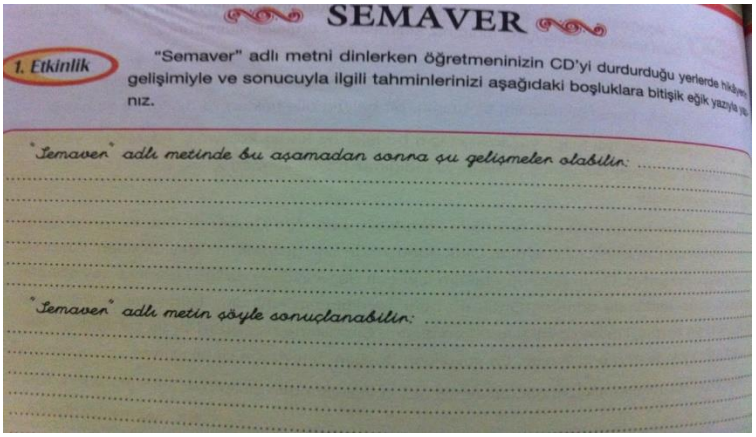
Cevdet AT/MACA

Etkinlik değerlendirmesi: Etkinlikte resim temalı bir mazmun bir tür olan şiir örneği verilmiştir. Öğrencilerden bu şiirdeki duygu ve düşünce çerçevesinde düz yazı veya olaya dayanan yeni bir tür yazması istenmiştir. Bu etkinlik sayesinde öğrenciler, farklı yazınsal türler hakkında bilgiye uygulayarak ulaşmış olacaklardır. Farlı türde metinler daha iyi kavranmış olacaktır.

Tahminde Bulunma

Öğrencilerin okuduklarından hareketle duygu, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirmek ve onları etkin bir duruma getirerek yorum yapmalarını, akıl yürütme becerilerini geliştirmek için uygulana yazma türüdür.

Etkinlik Örneği

SEMAVER

1. Etkinlik "Semaver" adlı metni dinlerken öğretmeninizin CD'yi durdurduğu yerlerde hikâyen gelişimiyle ve sonucuyla ilgili tahminlerinizi aşağıdaki boşluklara bitişik eğik yazıyla yaz nız.

"Semaver" adlı metinde bu aşamadan sonra şu gelişmeler olabilir:

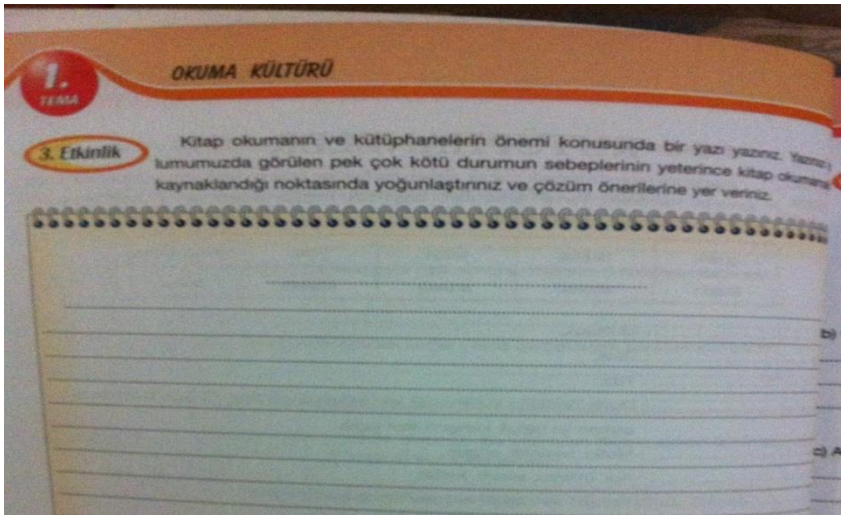
"Semaver" adlı metin şöyle sonuçlanabilir:

Etkinlik değerlendirmesi: Bu etkinlikte Semaver adlı dinleme metninden hareketle metnin öncesi ve sonrasına yönelik tahminlerde bulunmasına yönelik bir etkinliktir. Öğrencilerin hayal gücü ve yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlar. Öğrenci bir metni öncesi ve sonrasına yönelik kurgulayarak metni bütün şeklinde algılamasını sağlar.

Eleştirel Yazma

Öğrencilerin olaylara ve durumlara tarafsız bakma yorum yapma, fikir ve çözüm üretme becerilerini geliştirmeye yönelik yazma türüdür. Herhangi bir olayın olumlu ve olumsuz düşüncelerini tarafsız bir şekilde ele alma vardır.

Etkinlik Örneği

Etkinlik değerlendirmesi: Bu etkinlikte okumak temasında hareketle öğrencilerde okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik öğrenci fikirlerinin eleştirel tarzda düşünce yazısı şeklinde ortaya konması amaçlanmıştır. Böylece, öğrencilerin olaylara farklı bakış açısıyla bakması ve eleştirel düşünme becerisi gelişir.

3.1.3. Yazma Süreçleri Açısından İncelenmesi

Dört temel dil becerilerinin tümünde bir süreç söz konusudur. Dil öğrenimi, çeşitli süreçlerden meydana gelmektedir. Bu süreçler birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Yazma becerisi de süreçlerden meydana gelmektedir.

Yazma becerisi şu süreçlerden oluşmaktadır:

1. Yazma öncesi

2. Yazma sırası
3. Yazma sonrası olmak üzere üç süreçten oluşmaktadır.

Yazma öncesi süreci: Yazmaya başlamadan önceki süreçtir. Yazmaya hazırlık aşaması niteliğindedir. Yazma öncesi süreçte yazmayla ilgili şu işlemler gerçekleştirilir:

- Konu seçimi
- Amaç belirleme
- Hedef kitleyi belirleme
- Yazı türünü belirleme
- Konuyla ilgili düşünceleri ortaya koyarak organize etme.

Yazma sırası süreci: Yazma sırası süreci, yazmanın oluşturulmaya başlandığı süreçtir. Yazma sırasında şu aşamalar gerçekleştirilir:

- Taslak oluşturma,
- Yazısına uygun başlık bulma,
- Yazma yöntemine uygun metnini oluşturma,
- Yazısında ana fikir ve yardımcı fikirler belirleme,
- Yazısını etkileyici sonuca bağlama.

Yazma sonrası süreci: bu süreçte, yazının paylaşılmaya hazır duruma getirilmesi çalışmaları doğrultusunda genel değerlendirme yapılır. Yazma sonrası süreçte şu aşamalar yapılır:

- Düzenleme
- Düzeltme
- Paylaşma aşamalarından oluşmaktadır.

Yazma sonrası süreç, öğrenciler için önemli bir aşamadır. Yazma sonrası süreçlerden biri olan **düzenleme aşamasında** yazı gözden geçirilerek birtakım değişiklikler yapılır. Eklemeler, desteklemeler, silmeler, yer değiştirmeler şeklinde değişiklikler yapılır. Yazılı anlatım bilinci gelişmemiş öğrencilerin yazma çalışmalarının başından sonuna kadar her aşamada isteksiz olup sorun yaşayabilirler. Öğretmenler, bu tür sorunlar yaşayan öğrenciler için yazmayı zevkli hale getirmelidir. **Düzeltme aşamasında ise,** yazı yazım, noktalama ve dilbilgisi açısından incelenir. Bu konularda yeterli bilgiye sahip olmayan öğrenciler bu aşamada zorlanacaklardır. Bu nedenle, öğrencilerin bu konudaki yeterlilikleri arttırılmalıdır. **Paylaşma**

aşaması ise, öğrencilerin yazdıklarını çevrelerindekilerle paylaşılması ile oluşur. Ancak, bu aşamada öğrenciler yazdıklarını paylaşmak için gönülsüz olabilir ve yazdıklarını başkalarının değerlendirmesinden kaçınabilir. Bu nedenle öğretmen öğrencileri cesaretlendirmelidir.

Cem Web Ofset yayın grubu, Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı yazma becerisi süreçleri açısından incelenmiştir. İnceleme sonunda Türkçe dersi kitapları yazma öncesi, yazma sırası ve yazma sonrası süreçleri açısından yetersizdir.

3.1.4. Yazınsal Türlerin Çeşitliliği ve Yazma Etkinliklerinin Metin Türü İle Uyumu Açısından İncelenmesi

Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerde öğrencilerden farklı türlerde metin yazması istenmektedir. Olay yazıları, düşünce yazıları, bildirme yazıları ve şiir şeklinde türlerin yazılması istenmektedir. Bu kapsamda öğrencilerin bu yazınsal türlerde metin oluşturabilmeleri için öncelikle bu türler hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu nedenle, **Cem Web Ofset** Türkçe ders kitaplarındaki yazınsal türlerin çeşitliliği açısından incelenmiştir. Sonuçlar şu şekildedir:

İlköğretim 2. kademe 7. sınıfta yer alması gereken yazınsal türler şu şekildedir:

Şiir, Hikâye, Anı, Deneme, ,Tiyatro, Sohbet, Gezi yazısı, Biyografi.

Cem Web Ofset yayınları, Türkçe ders kitapları bu yönüyle incelenmiştir ve yazınsal türlerin sayısı şu şekilde belirlenmiştir:

- Şiir: 4,
- Anı: 3,
- Hikâye: 2 (Dinleme metni olarak)
- Sohbet: 3,
- Efsane: 2,
- Eleştiri: 1,
- Biyografi: 1,
- Makale: 2,
- Deneme: 3
- Gezi yazısı: 1,
- Röportaj: 1,
- Fıkra: 1,

❖ Tiyatro: 1.

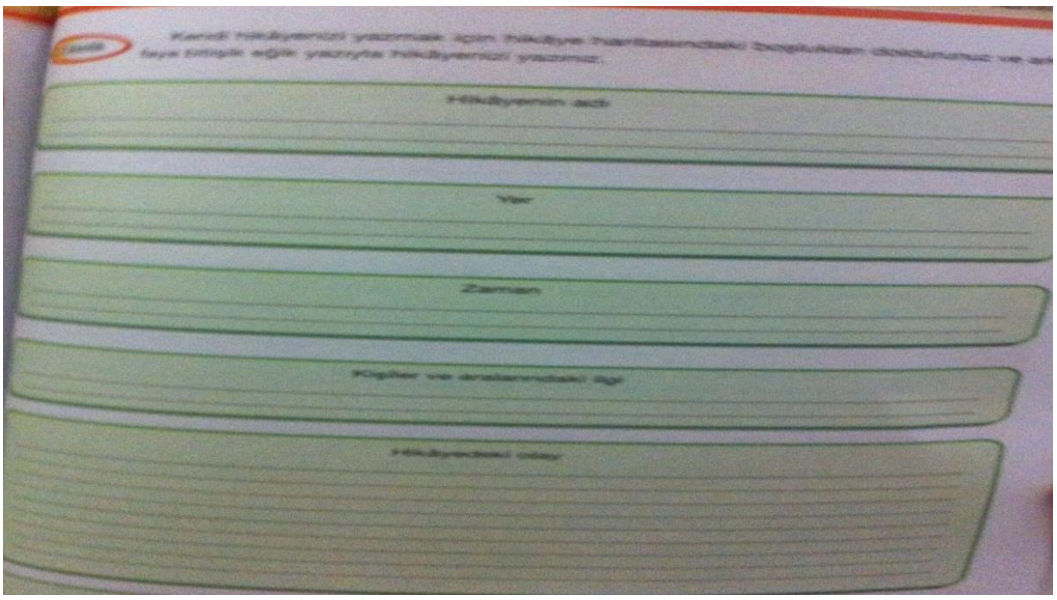
Değerlendirme: Programda **Olay Yazıları**, Masal, Fabl, Hikâye (Öykü), Roman, Destan, Efsane, Tiyatro, Tekerleme; **Düşünce Yazıları,** Deneme, Makale, Eleştiri (Tenkit), Fıkra, Sohbet (Söyleşi), Röportaj, Biyografi, Otobiyografi, Anı (Hatıra), Günlük (Günce), Gezi Yazısı; **Bildirme Yazıları,** Haber, Mektup, Dilekçe, Tutanak, İlan, Reklam, Bilmece; **Şiir (Nazım) Türleri,** Lirik Şiir, Epik Şiir, Didaktik Şiir, Pastoral Şiir, Satirik Şiir, Mani şeklinde verilmiştir.

Cem Web Ofset yayınları, yazınsal türlerin çeşitliliği açısından değerlendirildiğinde en çok yer verilen türün şiir, anı, sohbet ve deneme olduğu tespit edilmiştir. Şiir türü ile ilgili öğrenci çalışma kitabında da öğrencilerden bu türle ilgili yazma etkinliği istenmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bildirme yazıları yazar şeklinde bir kazanım vardır ancak metinlerde bu türe yer verilmemiştir.

Türkçe ders kitaplarında temalara uygun metinler yer almaktadır. Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında ise, bu temalar doğrultusunda çeşitli yazma etkinlikleri verilmiştir.

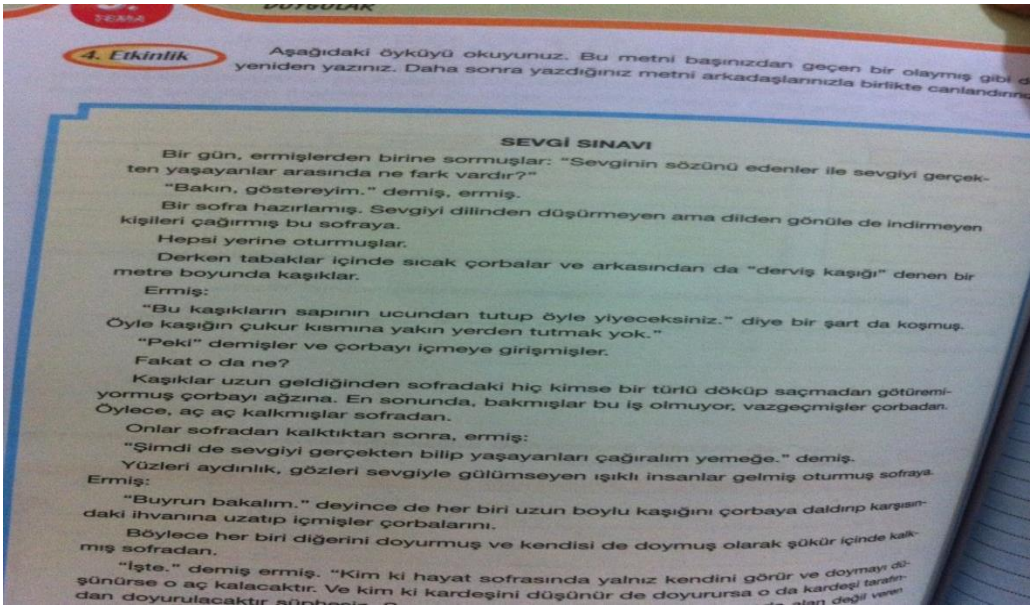
Cem Web Ofset yayını, Türkçe ders kitabındaki metinleri ile çalışma kitabındaki yazma etkinliklerinin uyumu incelenmiştir. Etkinlik örnekleri görsel ve değerlendirmelerle sunulmuştur.

Etkinlik Örneği I

Etkinlik I Değerlendirmesi: Güzel sanatlar adlı temada yer alan "Rodin'den Aldığım Ders" adlı metin yazınsal tür olarak **anı** türündedir. Ancak, etkinlikte öğrencilerden **hikâye** yazmaları istenmiştir. Metnin türü ile etkinliğin yazınsal türü arasında her iki türün de olaya dayalı olması nedeniyle uyum bulunmaktadır. Ancak, türler içerik olarak farklı yazınsal türlerdir.

Etkinlik Örneği

4. Etkinlik

Aşağıdaki öyküyü okuyunuz. Bu metni başınızdan geçen bir olaymış gibi d yeniden yazınız. Daha sonra yazdığınız metni arkadaşlarınızla birlikte canlandırın

SEVGİ SINAVI

Bir gün, ermişlerden birine sormuşlar: "Sevginin sözünü edenler ile sevgiyi gerçekten yaşayanlar arasında ne fark vardır?"

"Bakın, göstereyim." demiş, ermiş.

Bir sofra hazırlamış. Sevgiyi dilinden düşürmeyen ama dilden gönüle de indirmeyen kişileri çağırmış bu sofraya.

Hepsi yerine oturmuşlar.

Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar ve arkasından da "derviş kaşığı" denen bir metre boyunda kaşıklar.

Ermiş:

"Bu kaşıkların sapının ucundan tutup öyle yiyeceksiniz." diye bir şart da koşmuş. Öyle kaşığın çukur kısmına yakın yerden tutmak yok."

"Peki" demişler ve çorbayı içmeye girişmişler.

Fakat o da ne?

Kaşıklar uzun geldiğinden sofradaki hiç kimse bir türlü döküp saçmadan götüremiyormuş çorbayı ağzına. En sonunda, bakmışlar bu iş olmuyor, vazgeçmişler çorbadan. Öylece, aç aç kalkmışlar sofradan.

Onlar sofradan kalktıktan sonra, ermiş:

"Şimdi de sevgiyi gerçekten bilip yaşayanları çağıralım yemeğe." demiş.

Yüzleri aydınlık, gözleri sevgiyle gülümseyen ışıklı insanlar gelmiş oturmuş sofraya. Ermiş:

"Buyrun bakalım." deyince de her biri uzun boylu kaşığını çorbaya daldırıp karşısındaki ihvanına uzatıp içmişler çorbalarını.

Böylece her biri diğerini doyurmuş ve kendisi de doymuş olarak şükür içinde kalkmış sofradan.

"İşte." demiş ermiş. "Kim ki hayat sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse o aç kalacaktır. Ve kim ki kardeşini düşünür de doyurursa o da kardeşi tarafından doyurulacaktır şüphesiz.

Etkinlik değerlendirmesi: Duygular temasında yer alan "Bebek" adlı metin anı türünde bir metindir. Öğrencilerden sevgi sınavı adlı metni anıya dönüştürerek canlandırmaları istenmiştir. Metin türü ile etkinlik her iki türün de anı olması nedeniyle uyumludur.

3.1.5. Yazma Etkinliklerinin Öğrenci Düzeyine Uygunluk Açısından İncelenmesi

Türkçe dersi öğrenim sürecinde, ders kitaplarındaki metinlerin, çalışma kitabındaki etkinliklerin seçiminde hedef kitle, öğrenciler göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrencilerin gelişim seviyeleri, hazır bulunuşlukları, öğrenim düzeyleri dikkate alınmalıdır.

7. sınıf Cem Web Ofset yayınları, Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabındaki yazma etkinlikleri 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki amaç ve kazanımlar doğrultusunda hazırlanmıştır. Ancak, etkinliklerde öğrencilerden yazılması istenen yazınsal türler, Türkçe ders kitabında yeterince tanıtılmadığı için öğrenci düzeyinin üzerinde kalmaktadır.

3.1.6. Yazma Etkinliklerinin Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi

Türkçe dersi kapsamında yer alan yazma etkinlikleri öğrenci çalışma kitabında ve öğretmen kılavuz kitabında yer almaktadır. Öğrencilerden Türkçe ders kitabında yer alan metinler doğrultusunda çeşitli yazma etkinlikleri istenmektedir. Yazma işleminin doğru ve amacına uygun bir şekilde gerçekleşmesi için, etkinliklerin öğrencilerin anlayabileceği düzeyde olması gerekmektedir.

7 Sınıf Cem Web Ofset yayını, Türkçe dersi kitaplarında yer alan etkinlikler, dil ve anlatım yönünden açık ve anlaşılır şekilde verilmiştir. Etkinlik cümlelerinde bilinmeyen kelimeler yer almamaktadır. Ancak, etkinlik yönergeleri açısından etkinliklerin nasıl uygulanışı hakkında yeterince bilgi verilmemektedir.

3.1.7. Etkinliklerin Yaratıcılık Açısından İncelenmesi

Türkçe Dersi Öğretim Programında yazma becerisi ile ilgili çeşitli etkinlik örnekleri geçmektedir. **Cem Web Ofset yayını,** kitapları bu yönüyle incelenmiştir. Aşağıda bu etkinlik örneklerinden yazma becerisini zevkli ve başarılı hale getiren örnekler verilmiştir.

- Ben bir seyyahım (Gezilen görülen yerlerin öğrenciler tarafından yazıyla anlatılmasıdır)
- Kulağıma küpe olsun (Öğretici yazılar yazma)
- Bir elin nesi var iki elin sesi var (Sınıf gruplara ayrılır ve bilinen atasözleri yazılır)
- Güzel Türkçem (Dilimizi sevmek üzerine etkinlik yaptırılır)
- Tutanak (Resmî nitelikte yazı yazmaya dayanan etkinliktir)
- Şirket kuruyorum (Noktalama işaretlerinden oluşan şirket kurulabilir)
- Dilek kutusu (Öğrencilerden istekleri yazmaları istenir)
- Macera peşinde (Noktalama işaretlerinin yazıdaki yerine konulması ve kurallarının kavratılmasına yönelik etkinliktir)
- İlk harflerine baksana (Akrostiş yazma etkinliğidir öğrenci çalışma kitabında etkinliği vardır)
- Çağrışımlar ve duygular (Öğrenci çalışma kitabında çağrışımlardan hareketle duygularını yazmaları istenmiştir)

Cem Web Ofset yayın grubu, Türkçe ders kitapları, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan etkinlikler açısından değerlendirilerek yetersiz bulunmuştur. Kılavuzda

yer alan etkinliklerin içeriğine bakıldığında, etkinliklerin öğrencilere yazma becerisini kazandırmada daha eğlenceli bir ortam sunduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, etkinlikler sayesinde öğrencilerin yazma becerisinde daha istekli olmalarını sağlayarak öğrendiklerinin daha kalıcı olmasını sağlamış olur. Öğrenci merkezli eğitim anlayışı gereği öğrencileri de öğretim sürecine katmak gerekmektedir.

3.2. Yazma Becerisinin Ölçme ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi

Ölçme ve değerlendirme, diğer dört temel becerisinde olduğu gibi, yazma becerisi ediniminde de yer alması gereken bir süreçtir. Yazma becerisini ölçme değerlendirmede amaç, öğrencilerin kendi yazma süreçlerini ve yazılarını değerlendirmelerine, eksikliklerini görmelerine katkı sunarak yazmadaki verimliliklerini arttırmalarını sağlamaktır. Yapılandırmacı yaklaşımla, ölçme değerlendirme sadece süreç sonunda değil, sürece yayılarak yapılmalıdır. Ancak, Türkçe öğretim sürecinde yazma becerisi ölçme değerlendirme şekil ve içerik olarak yapılmaktadır. Öğrencilerin yazma sürecinde sergilediği tutum göz ardı edilmektedir.

Süreç odaklı ölçme son yıllarda gündeme gelmiştir. Süreç odaklı yazma eğitiminde dikkat edilmesi gereken bazı nitelikler vardır. Söz dizimi, içerik, dil bilgisi, metin düzeni, sözcük seçimi, amaç, hedef kitle ve yazarın yazma sürecidir. Bu çok yönlü kriterlerle yazma becerisi ölçülmektedir.

2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda, "**Kendi yazdıklarını değerlendirme"** amacına yönelik çeşitli kazanımlar bulunmaktadır. Ancak, bu kazanımların gerçekleştirilmesine gereken önem verilmemekte ihmal edilmektedir.

2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda, yazma becerisini ölçme ve değerlendirmeye yönelik kullanılabilecek yöntemler şu şekilde belirtilmiştir:

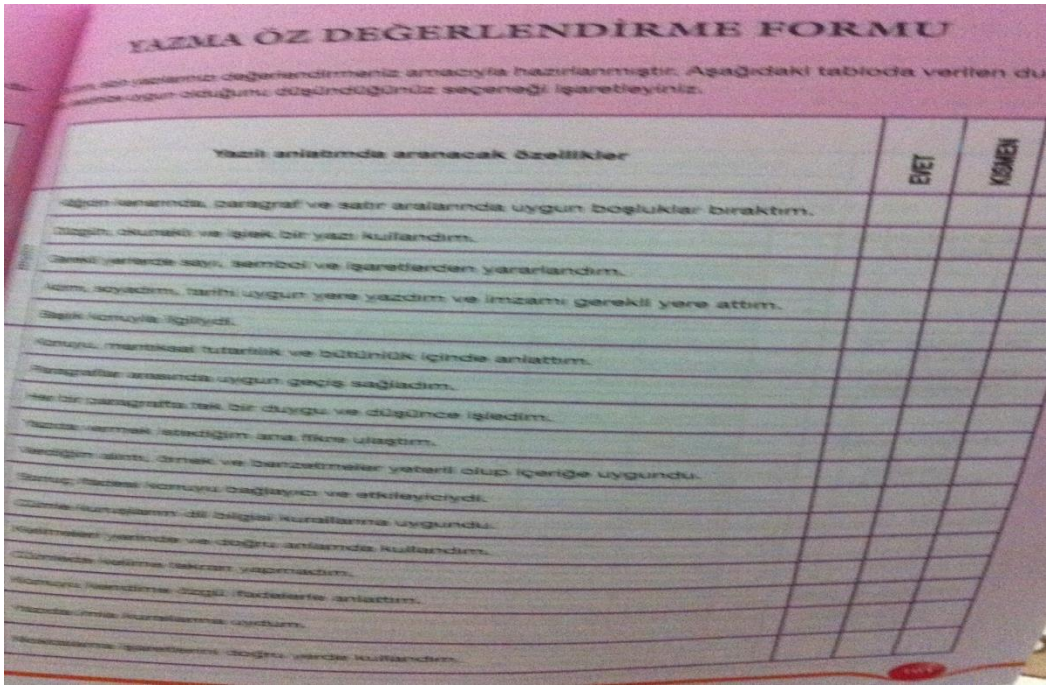
- Kısa cevaplı açık uçlu sorular,
- Öz değerlendirme formu
- Süreç gelişim dosyası
- Proje değerlendirme
- Çalışma kâğıdı

Cem Web Ofset yayını, Türkçe ders kitapları yazma becerisini ölçme değerlendirme açısından incelenmiş ve yetersiz bulunmuştur. Kendi yazdıklarını değerlendirme amacına yönelik yer alan: Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir, yazdıklarını dil ve

anlatım yönünden değerlendirir, yazdıklarını yazım ve noktalama yönünden değerlendirir kazanımlarına uygun etkinliklere **yer verilmemiştir.**

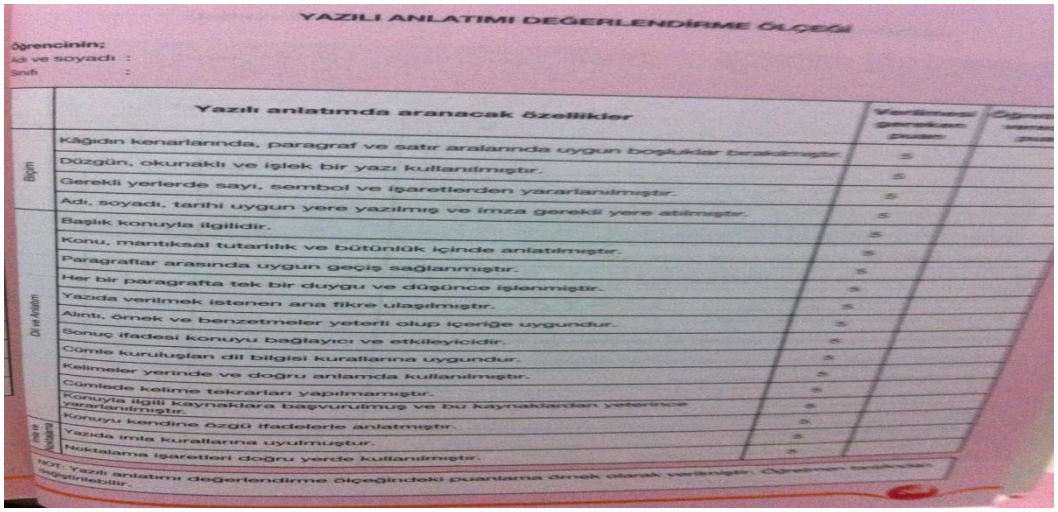
Tema sonlarında yer alan " Tema sonu değerlendirme sorularında" yazma becerisini ölçen yeterlilikte soru bulunmamaktadır. " Tema sonu ölçme ve değerlendirme formu" ise, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan yazma amaç ve kazanımlarını yeterince **kapsamamaktadır.** Tema sonunda yapılan ölçme ve değerlendirme çalışmaları, daha çok dil bilgisi kazanımlarına yöneliktir. Öğretmen kılavuz kitabının arkasında yazılı anlatım değerlendirme formu vardır ancak eksiklikleri bulunmaktadır. Ayrıca, programda belirtilen ölçme değerlendirme yöntemlerinden yalnızca öz değerlendirme ve çalışma kâğıdı bulunmaktadır.

Aşağıda Cem Web Ofset yayınları Türkçe kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme bölümleri ile ilgili görseller sunularak değerlendirilmiştir.

YAZMA ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Yazılı anlatımda aranacak özellikler	EVET	KISMEN
Ağzın tamamında, paragraf ve satır aralarında uygun boşluklar bıraktım.		
Düzgün, okunaklı ve işlek bir yazı kullandım.		
Sözcük yerine sayı, sembol ve işaretlerden yararlandım.		
Adımı, soyadımı, tarihi uygun yere yazdım ve imzamı gerekli yere attım.		
Başlık konuyla ilgiliydi.		
Konuyu, mantıksal tutarlılık ve bütünlük içinde anlattım.		
Paragraflar arasında uygun geçiş sağladım.		
Her bir paragrafta tek bir duygu ve düşünce işledim.		
Nasıl olmak istediğim ana fikre ulaştım.		
Verdiğim alıntı, örnek ve benzetmeler yeterli olup içeriğe uygundu.		
Sonuç, ilgili konuyu bağlayıcı ve etkileyiciydi.		
Cümle kuruşlarım dil bilgisi kurallarına uygundu.		
Noktalama işaretlerini yerinde ve doğru anlamda kullandım.		
Cümlede gereksiz tekrarlara yapmadım.		
Konuyu işlerken özgün fikirlerle anlattım.		
Yazılarımda kurallarına uydum.		
Noktalama işaretlerini doğru yerde kullandım.		

Değerlendirme: Resimde yer alan yazma öz değerlendirme formu öğrenci çalışma kitabının sonunda yer almaktadır. Formda yer alan maddeler yazma becerisinin kazanımlarını gerçekleştirmede yetersizdir.

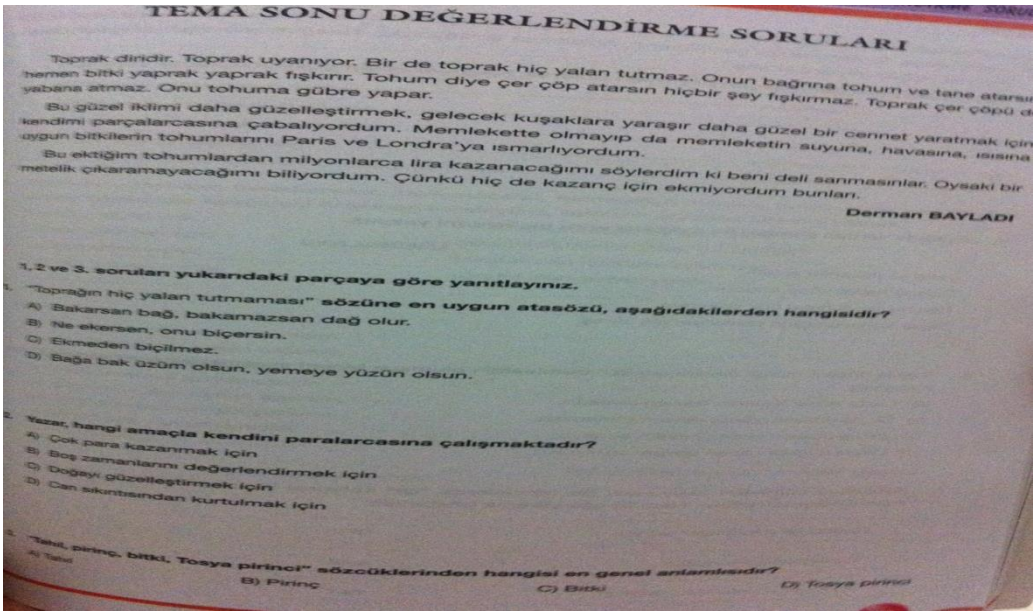
YAZILI ANLATIMI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Öğrencinin:
Adı ve soyadı :
Sınıfı :

	Yazılı anlatımda aranacak özellikler	Verilmesi gereken puan	Öğrenci puanı
Biçim	Kâğıdın kenarlarında, paragraf ve satır aralarında uygun boşluklar bırakılmıştır.	5	
	Düzgün, okunaklı ve işlek bir yazı kullanılmıştır.	5	
	Gerekli yerlerde sayı, sembol ve işaretlerden yararlanılmıştır.	5	
	Adı, soyadı, tarihi uygun yere yazılmış ve imza gereki yere atılmıştır.	5	
Dil ve Anlatım	Başlık konuyla ilgilidir.	5	
	Konu, mantıksal tutarlılık ve bütünlük içinde anlatılmıştır.	5	
	Paragraflar arasında uygun geçiş sağlanmıştır.	5	
	Her bir paragrafta tek bir duygu ve düşünce işlenmiştır.	5	
	Yazıda verilmek istenen ana fikre ulaşılmıştır.	5	
	Alıntı, örnek ve benzetmeler yeterli olup içeriğe uygundur.	5	
	Sonuç ifadesi konuyu bağlayıcı ve etkileyicidir.	5	
	Cümle kuruluşları dil bilgisi kurallarına uygundur.	5	
	Kelimeler yerinde ve doğru anlamda kullanılmıştır.	5	
	Cümlede kelime tekrarları yapılmamıştır.	5	
	Konuyla ilgili kaynaklara başvurulmuş ve bu kaynaklardan yeterince yararlanılmıştır.	5	
Noktalama ve yazım kuralları	Konuyu kendine özgü ifadelerle anlatmıştır.	5	
	Yazıda imla kurallarına uyulmuştur.	5	
	Noktalama işaretleri doğru yerde kullanılmıştır.	5	

NOT: Yazılı anlatımı değerlendirme ölçeğindeki puanlama örnek olarak verilmiştir. Öğretmen tarafından değiştirilebilir.

Değerlendirme: Öğretmen kılavuz kitabının arkasında yer alan bu form, yazma becerisini değerlendirmeye yöneliktir. Ancak, süreç değerlendirmesini dikkate almamıştır. Yazmanın sadece, biçim şekil yönüyle ilgilidir, içeriğe önem vermemiştir.

TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

Toprak diridir. Toprak uyanıyor. Bir de toprak hiç yalan tutmaz. Onun bağrına tohum ve tane atarsın hemen bitki yaprak yaprak fışkırır. Tohum diye çer çöp atarsın hiçbir şey fışkırmaz. Toprak çer çöpü da yabana atmaz. Onu tohuma gübre yapar.

Bu güzel iklimi daha güzelleştirmek, gelecek kuşaklara yaraşır daha güzel bir cennet yaratmak için kendimi parçalarcasına çabalıyordum. Memlekette olmayıp da memleketin suyuna, havasına, ısısına uygun bitkilerin tohumlarını Paris ve Londra'ya ısmarlıyordum.

Bu ektiğim tohumlardan milyonlarca lira kazanacağımı söylerdim ki beni deli sanmasınlar. Oysaki bir metelik çıkaramayacağımı biliyordum. Çünkü hiç de kazanç için ekmiyordum bunları.

Derman BAYLADI

1, 2 ve 3. soruları yukarıdaki parçaya göre yanıtlayınız.

1. "Toprağın hiç yalan tutmaması" **sözüne en uygun atasözü, aşağıdakilerden hangisidir?**
A) Bakarsan bağ, bakamazsan dağ olur.
B) Ne ekersen, onu biçersin.
C) Ekmeden biçilmez.
D) Bağa bak üzüm olsun, yemeye yüzün olsun.

2. **Yazar, hangi amaçla kendini paralarcasına çalışmaktadır?**
A) Çok para kazanmak için
B) Boş zamanlarını değerlendirmek için
C) Doğayı güzelleştirmek için
D) Can sıkıntısından kurtulmak için

3. "Tahıl, pirinç, bitki, Tosya pirinci" **sözcüklerinden hangisi en genel anlamlıdır?**
A) Tahıl
B) Pirinç
C) Bitki
D) Tosya pirinci

Değerlendirme: Her tema sonunda yer alan **tema sonu değerlendirme soruları** içerisinde yazma becerisi kazanımlarını ölçmeye yönelik yeterince soru bulunmamaktadır. Değerlendirme soruları yazma becerisini ölçme a açısından yetersiz ve eksiktir.

3.3. Yazma Becerisinin Diğer Dil Becerileri İle İlişkilendirilmesi

Türkçe dersi, dört temel öğrenme alanından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanları, temelde anlama ve anlatma becerilerden oluşur. Anlama becerileri dinleme ve okuma, anlatma becerileri ise: konuşma ve yazmadır. Dil gelişim sürecinde bu öğrenme alanları, karşılıklı olarak birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Dil becerileri bir bütündür ve birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılamazlar. Türkçe öğretiminde de bu öğrenme alanlarının bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Cem Web Ofset yayın grubu, Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin birbirini tamamlayıcı özellikte olup olmadığı incelenmiştir. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerinden hareketle, yazma dil becerisi, diğer dört temel dil becerisinden olan okuma, dinleme ve konuşmayla ilişkisi açısından incelenmiştir. Etkinlik örnekleri görsellerle sunulmuştur.

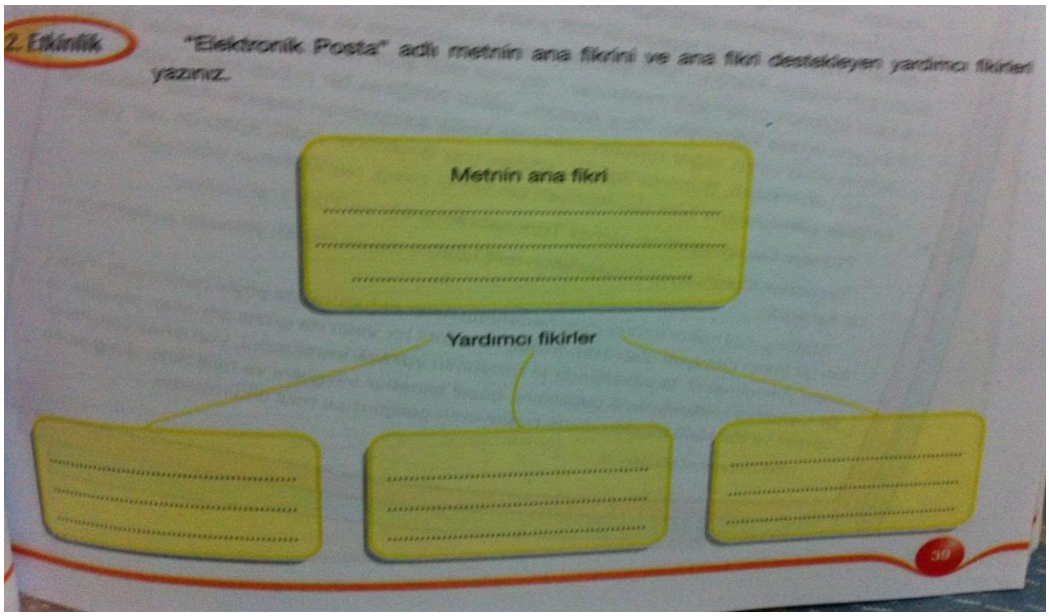
3.3.1. Yazma Becerisinin Okuma Becerisi İle İlişkilendirilmesi

Okuma: Bir yazının harflerini, sözcüklerini tanıma, anlamlarını kavramaya dayanan ve insanın anlama ve bilgi edinme ihtiyacını karşılayan dil becerisidir. Okuma becerisi anlama becerileri içerisinde yer almaktadır. Okuma becerisi Türkçe öğretiminde önemli bir öğrenme alanıdır ve Türkçe öğretiminin temel aşamasıdır. Türkçe öğretimi etkinlikleri, ders kitabında yer alan metinler üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Okuma ve yazma becerilerinin ilişkileri düşünüldüğünde öğrencinin anlatabilmesi ve kendini yazıyla ifade edebilmesi için öncelikle anlamayı gerçekleştirmesi gerekmektedir. Doğru, tam ve iyi bir şekilde anlama gerçekleşmeden bireyin kendini sağlıklı şekilde ifade etmesi mümkün olmayacaktır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, bireyde anlama; okuma ve dinlemeyle gerçekleşmektedir. Bu aşamanın ardından öğrenci kendini yazılı ve sözlü olarak ifade edebilir. Okuma ve yazma becerileri birbirini tamamlayıcı şekilde bir uyum içerisindedir. Öğrencide yazma alışkanlığının oluşabilmesi için, öğrencinin okuma tutum ve alışkanlığına sahip olması gerekir. İyi bir yazar aynı zamanda iyi bir okuyucudur.

Cem Web Ofset, Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinlikler içerisinde de "okuduğunu anlamaya" yönelik yazma etkinlikleri bulunmaktadır. Yazma etkinliklerinde çoğunlukla öğrencilerden, ders kitabında yer alan okuma metinlerinden anladıklarını yazarak ifade etmeleri istenmektedir. Böylece, okuma ve yazma becerileri eş güdümlü bir şekilde beraber kazandırılmış olmaktadır.

Etkinlik Örneği

Etkinlik değerlendirmesi: Atatürk teması içerisinde Elektronik Posta adlı metinde yer alan bu etkinlikte, okuduğunu anlama ve çözümlemeye yönelik bir amacın yazı ile ifade edilmesi istenmiştir. Böylece, okumayı doğru şekilde gerçekleştiren öğrenci, anladıklarını yazıyla ifade etmiş olacaktır.

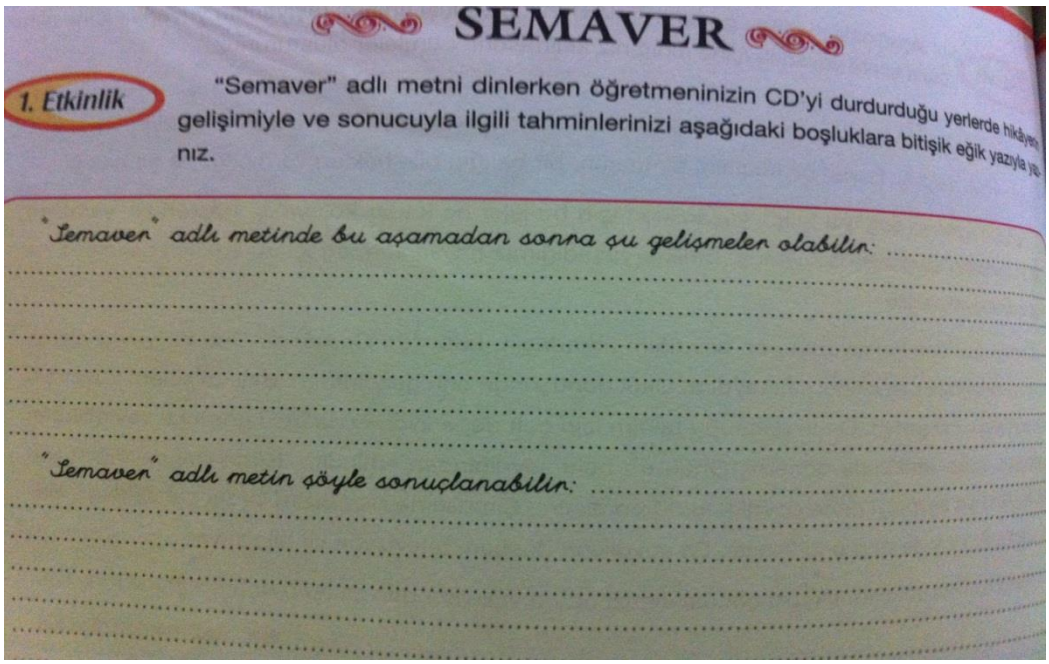
3.3.2. Yazma Becerisinin Dinleme İle İlişkilendirilmesi

Dinleme: Konuşan kişinin vermek istediği mesajı pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir. Dinleme becerisi bireyin anne karnında edinmeye başladığı ilk dil becerisidir. Anlama becerileri başlığı altında ele alınmaktadır. İnsan hayatının büyük büyük bir kısmını kapsayan beceridir.

Dinleme becerisi, diğer becerilerden ayrı düşünülemez. Dinleme ve yazma becerileri arasında önemli bir bağ vardır. Öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeleri için bilgi birikimine ihtiyaçları vardır. Bilgi edinme ise, dinleme ve izleme becerisiyle gerçekleşmektedir. Dinlediklerinden hareketle gözlem, bilgi ve deneyim sahibi olan birey kendini yazılı olarak ifade edebilecektir. Öğrencilerde yazma becerisi oluşturmak için öncelikle iyi bir dinleme alışkanlığı kazandırılmalıdır.

Cem Web Ofset, Türkçe dersi kitaplarında yer alan yazma etkinliklerinde dinleme becerisi ve yazma becerisi arasında ilişki kurulmuştur. Dinlediğini anlama amacını yazılı bir şekilde ifade etmesini sağlayan etkinlikler bulunmaktadır.

Etkinlik Örneği

SEMAVER

1. Etkinlik "Semaver" adlı metni dinlerken öğretmeninizin CD'yi durdurduğu yerlerde hikâyen gelişimiyle ve sonucuyla ilgili tahminlerinizi aşağıdaki boşluklara bitişik eğik yazıyla yaz nız.

"Semaver" adlı metinde bu aşamadan sonra şu gelişmeler olabilir: .....

"Semaver" adlı metin şöyle sonuçlanabilir: .....

Etkinlik değerlendirmesi: "Semaver" adlı metin Duygular temasında yer alan bir dinleme metnidir. Etkinlikte dinleme ve yazma becerileri arasında ilişki kurularak dinlediğini anlama amacının, yazıyla ifade edilmesi istenmiştir.

3.3.3. Yazma Becerisinin Konuşma Becerisi İle İlişkilendirilmesi

Konuşma: Kişiler arasında yaşantıların sözlü olarak paylaşılmasını sağlayan bir süreçtir (Özbay, 2006). Konuşma anlatma becerileri arasında yer almaktadır. Bireylerin duygu ve düşüncelerini paylaşmasını sağlayan beceridir. Konuşma becerisi günlük hayatta en sık kullanılan en önemli iletişim aracıdır. Duygu ve düşüncelerin dışa vurumudur.

Konuşma ve yazma becerileri arasında önemli bir ilişki bulunur. Her iki beceri de anlatma becerisidir. İnsanların duygu, düşünce, deneyim ve izlenimlerini anlatma ve paylaşma isteğinden doğmuştur. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmanın yazılı ve sözlü olmak üzere iki boyutu vardır. Kişi bazen konuşarak bazen yazarak bazen de her ikisini kullanarak yaşamını sürdürür.

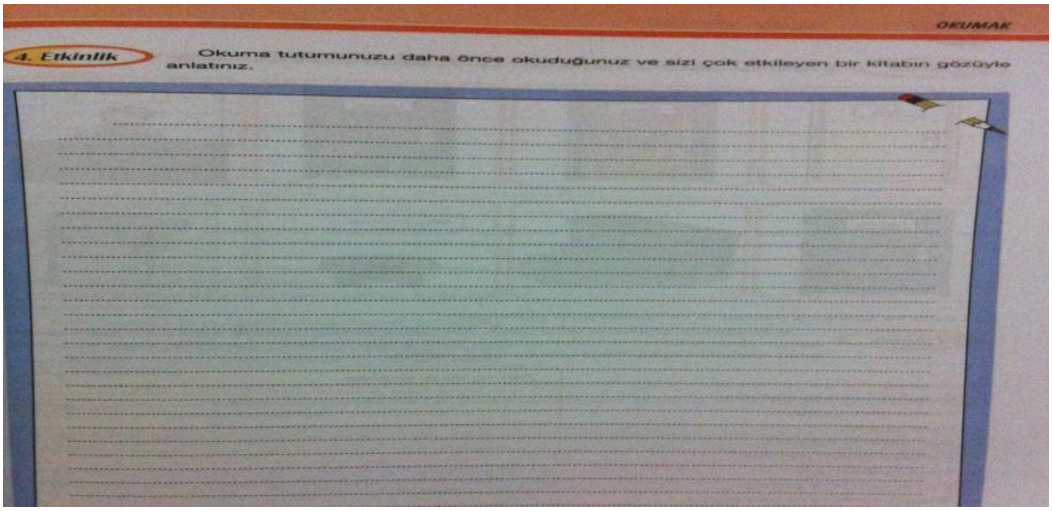
2005'te hazırlanan **Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda** belirlenen genel amaçlar, konuşma ve yazma becerisini bir bütün hâlinde olduğunu vurgulamaktadır. Programda yer alan konuşma ve yazmaya ilişkin genel amaçlar şu şekildedir:

- Öğrencilerin duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerin sağlamak.
- Öğrencilerin Türkçeyi konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarını sağlamak

Amaçlarda belirtildiği gibi konuşma ve yazma becerileri birlikte ve karşılıklı etkileşim halinde kazandırılmaktadır.

Cem Web Ofset yayınları, Türkçe ders kitaplarında yer alan yazma etkinliklerinde konuşma becerisiyle ilişki kurulmuştur.

Etkinlik Örneği

Etkinlik değerlendirmesi: Okuma kültürü temasında yer alan bu etkinlikte öğrencilerin kendi okuma tutum ve alışkanlıklarını anlatma becerilerinden konuşma ve yazma becerisiyle ifade etmeleri istenmiştir.

4. Araştırmanın Sonucu

Cem Web Ofset yayınları, Türkçe ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı yazma becerisi çeşitli kriterler açısından incelenerek şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Yazma becerisi amaç ve kazanımlardan yazım kuralarına yönelik amaçları kazandırma yönünden yeterlidir. Noktalama amacı kazanımları öğrencilere kazandırılma yönünden yetersizdir.
- Yazma amaçlarından en çok tekrar eden amaçlar; **yazım kurallarını uygulama** ve **farklı türlerde metin yazmadır.** Bildirme yazıları yazar kazanımı yoktur.
- Kendini yazılı olarak ifade etme ve Kendi yazdıklarını değerlendirme yetersizdir.
- Yazma süreçleri açısından yazma öncesi, sırası ve sonrası etkinlikleri yetersizdir.
- Metin ve cümle düzeyinde sorunlar yaşayan öğrencilere yönelik etkinlikler bulunmamaktadır.
- Yazma türlerinden kontrollü yazma ve güdümlü yazma öğrenci çalışma kitabında ihmal edilmiş öğretmen kılavuz kitabında yer almıştır. Tümevarım ve tümdengelim yazma türü kılavuz ve çalışma kitaplarında yer almamaktadır.
- Yazma becerisi ölçme değerlendirme açısından yetersizdir.
- Program yazma becerisi açısından yetersizdir.
- Etkinlik yönergeleri açıkça belirtilmemiştir.
- Etkinliklerde yazma becerisi ile diğer beceriler arasında ilişki kurulmuştur.
- Etkinlik yönergeleri açıkça belirtilmemiştir.
- Etkinlikler dil ve anlatım yönünden açıktır.
- Yazınsal türlerin dağılımı dengeli değildir.
- Yazma değerlendirme formu yazma kazanımlarını ölçmede yetersizdir.

Kaynaklar

Akyol, H. (2000). Yazı öğretimi. *Millî eğitim dergisi*, 146, 37-48.

Belet, D. (2008). Türkçe öğretimi (*Ed.* Hülya Pilancı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Calhoun, S. ve Haley, J. (2003). *Improving student writing through different writing styles*. Chicago: Saint Xavier University & IRI/Skylight. (ERIC Document Reproduction Service No. ED473052).

Coşkun, E. (2007). Yazma eğitimi. *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (*Ed.* A. Kırkkılıç ve H. Akyol), Ankara: Pegem Akademi, 49-91.

Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 173, 39-49.

Demir, T. (2013a). Yazma becerisine yönelik kazanımların ortaokulda gerçekleşme düzeyi, *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları, 1 (1), s. 45-56.*

Demir, T. (2013b). İlköğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri ile yazma özyeterlik algısı ilişkisi üzerine bir çalışma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, 2(1), s. 84-114.

Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: MEB Yayınları.

Demirel, Ö. (2003). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Göçer, A. (2010). Türkçe öretiminde yazma eğitimi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 3(12), Summer.

Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. İstanbul: Gül Yayınevi.

Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayınları.

Güzel, A. ve Karadağ, Ö. (2013). Anlatma becerileri açısından türkçe dersi öğretim programı (6, 7, 8. sınıflar)na eleştirel bir bakış. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 45-52.

Lüle Mert, E. (2013). İlköğretim Türkçe programı ile Türkçe çalışma kitaplarındaki kazanım ve etkinliklerin sözcük öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5), 13-31.

Mason, L. ve Boscolo, P. (2000). Writing and conceptual change. *What Changes? Instructional Science,* 28.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2005). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuz. (6-8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Özbay, M. (2003). *Öğretmen görüşlerine göre ilköretim okullarında Türkçe öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.

Özbay, M. (2007) *Türkçe özel öğretim yöntemleri II* (2.baskı). Ankara: Öncü Yayınevi.

Schıller, A. (1954). The use of creative writing in the teaching of literature. *College English*, 16 (2), November.

Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme* (4. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Gözden geçirilmiş 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.